
Politická reprezentace žen na pozicích starostek v Česku a na Slovensku v letech 2006–2014: Srovnávací analýza faktorů úspěšnosti*

PAVEL MAŠKARINEC**

Filozofická fakulta, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Ústí nad Labem

DANIEL KLIMOVSKÝ

Filozofická fakulta, Univerzita Komenského, Bratislava

STANISLAVA DANIŠOVÁ

The Representation of Women in the Position of Mayor in the Czech Republic and Slovakia in 2006–2014: A Comparative Analysis of the Factors of Success

Abstract: Main objective of this article is to analyse political determinants of the descriptive representation of women at the local level in communal elections (i.e. the position of mayor) in the Czech Republic and Slovakia over the past decade. It focuses on the political opportunity structure (i.e. the structure of relationships that affect social and political behaviour) and questions whether this structure affects also women's political representation. It shows that women are significantly advantaged in municipalities where women have held a mayoral post in a previous electoral term. In contrast to other studies, previous women's representation in a municipal council is here found to have only a limited effect. The strong negative effect of the direct election of mayors and the negative effect of municipal size (only in Slovakia) indicate that women's representation as mayors may be the result of interdependent phenomena that are a combination of institutional structure (e.g. electoral procedure, the mayor's powers) and political contextual factors (past experience with a female mayor – not necessarily incumbents). This finding challenges earlier studies and it shows that any effort to identify a clear list of determinants of women's representation as mayors is a complex task, making it difficult to pursue a broader comparative study in a different institutional environment or a different political culture.

Keywords: local politics, local elections, women and politics, women's representation, women mayors, Czech Republic, Slovakia

Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2018, Vol. 54, No. 4: 529–560

<https://doi.org/10.13060/00380288.2018.54.4.413>

* Stať byla podpořena grantovým projektem GA ČR GA16-01019S „Determinanty politické reprezentace žen na komunální úrovni v Česku a na Slovensku v letech 1994–2014“.

** Veškerou korespondenci posílejte na adresu: Mgr. Pavel Maškarinec, Ph.D., Katedra politologie a filozofie, Filozofická fakulta Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pasteurova 3571/13, 400 96 Ústí nad Labem, e-mail: maskarinec@centrum.cz.

Úvod

Obnovení místní samosprávy v postkomunistických zemích po roce 1990 bylo spojeno, mimo jiné, s ustavením nového institucionálního uspořádání vztahů mezi různými úrovněmi vlády, obnovením voleb do obecních zastupitelstev a vytvořením nové arény politiky. Celkově postkomunistické země zažily zkušenost rychlého zrušení „starých“ (komunistických) institucí, ale na druhé straně i pomalejšího ustavení nových demokratických institucí. V tomto ohledu se jednou z důležitých otázek stalo téma reprezentace žen na místní úrovni.

V západoevropském prostoru se otázka vztahu genderu a politiky stala důležitým tématem již před mnoha desetiletími. Přestože bylo od té doby zavedeno mnoho významných opatření ve snaze navýšit zastoupení žen v politickém rozhodování [Davis, Evans, Lorber 2006], v praxi současných evropských demokracií existují formální i neformální snahy o inkluzi žen do volených funkcí [Rao 2005] a existuje rozsáhlý mezinárodní komparativní výzkum zaměřující se na analýzu vlivu různých faktorů, které přispívají k nárůstu genderové reprezentace (zastoupení) žen na celostátní úrovni [Norris 1987; Rule 1987; Paxton 1997; Matland 1998; Stockemer 2008; Krook 2010], relativně malý prostor je věnován obdobnému výzkumu na (sub)státních úrovních vlády. Možná trochu překvapivě je pak na (sub)státních úrovních věnována relativně větší pozornost lokální úrovni [Karning, Welch 1979; Welch, Karnig 1979; Bullock, MacManus 1991; Trounstone, Valdini 2008; Smith, Reingold, Owens 2012; Magin 2013; Sundström, Stockemer 2015] než regionální, tzv. mezourovni vládnutí, stojící právě mezi centrální a lokální úrovní [Vengroff, Nyiri, Fugiero 2003; Ortbals, Rinckery, Montoya 2011].

Na lokální úrovni, jež je centrem našeho zájmu, se poté většina prací zaměřuje na zastoupení žen v lokálních zastupitelstvech a pouze menšina z nich [Welch, Karnig 1979; Smith, Reingold, Owens 2012] se mimo výzkumu žen v pozicích zastupitelek zaměřuje i na otázku úspěšnosti žen na pozicích starostek.¹ Podobná situace panuje i ve výzkumu politické reprezentace žen ve střední a východní Evropě, když se žádná z publikací zaměřených na (sub)státní úroveň vládnutí [Reuschmeyer 1998; Matland, Montgomery 2003; Jüptner 2014] detailně nevěnuje otázce, jak různé faktory vysvětlují různou míru zastoupení žen.²

¹ S ohledem na jazyk práce bychom chtěli upozornit, že na místech, kde je to nezbytné, rozlišuje text starosty a starostky, nicméně z praktických důvodů je ve většině textu užíváno generického maskulina.

² Podobně je výzkum politické reprezentace žen menšinovým tématem i v Česku a na Slovensku. K výjimkám viz Bitušíková [2005], Vráblíková [2007], Gyárfášová, Bútorová a Filadelfiová [2008], Bútorová a Filadelfiová [2011], Sztwiertina a Hellová [2012], Kouba, Nálepová a Filipec [2013], Maškarinec [2016], Bláha [2017], Ďurinová a Malová [2017], Maškarinec a Klimovský [2017], Maškarinec [v tisku], přičemž většina prací je spíše deskriptivní povahy [viz Šprincová 2014; Šprincová, Adamusová 2014], bez snahy o hledání faktorů, které mohou vysvětlovat důvody odlišného zastoupení žen.

Cílem předkládaného textu tak je pokusit se zaplnit tuto výzkumnou mezeru. S ohledem na omezený rozsah textu se nicméně bude jednat spíše o snahu otevřít toto výzkumné téma. Naším cílem bude analýza determinantů deskriptivní (či numerické) reprezentace žen [Pitkin 1967] na pozici starostek v Česku a na Slovensku v letech 2006 až 2014. Omezení analyzovaného období na poslední troje komunální volby je determinováno jednak tím, že v daném období jsou obě země považovány za příklady úspěšné tranzice a konsolidace demokracie a obě jsou v daném období řádnými členy Evropské unie, ale rovněž tím, že v případě Slovenska existuje problém s dostupností dat, protože Statistický úřad Slovenské republiky nevede volební statistiky týkající se komunálních voleb za předcházející volební období.

Výběr těchto zemí je veden na jedné straně dlouhou společnou historickou zkušeností obou zemí, ale na straně druhé zjištěním, že tyto země přijaly po úspěšném přechodu k demokracii v roce 1990 a následném úspěšném integračním procesu do evropských struktur odlišný typ lokálního systému vlády [Swianiewicz 2014]. Téma deskriptivní reprezentace žen v Česku a na Slovensku je současně významné z dalších tří důvodů. Za prvé, přestože je zastoupení žen na místní úrovni v obou zemích vyšší než na národní nebo regionální úrovni vládnutí, i nadále tato situace není zcela uspokojivá [Gyárfášová, Bútorová, Filadelfiová 2008], protože i na místní úrovni nedosahuje reprezentace žen tzv. kritické hranice (*critical mass*) [viz Dahlerup 1988, 2006]. Za druhé, i přes nárůst zastoupení žen v rozhodovacích pozicích na místní úrovni v Česku a na Slovensku nemáme dosud jasnou představu, jaké faktory či charakteristiky místních komunit přispívají k vyššímu zastoupení žen a zda jsou tyto faktory stejné, nebo odlišné od těch, jejichž efekt byl prokázán v tradičních demokraciích. Za třetí, i v postkomunistických společnostech střední a východní Evropy (Česko a Slovensko nevyjímaje) existují významné stereotypy a předsudky. Mimo těch, které jsou typické i pro země západní Evropy, ve středoevropském prostoru jsou typické převládající patriarchální předpoklady o roli žen ve společnosti, které se objevily zejména s koncem socialistických režimů [Sloat 2004].³

Z těchto důvodů považujeme za důležité získat komplexnější odpovědi na tyto otázky spojené s možným vlivem různých faktorů na zastoupení žen na místní úrovni. Z teoretického hlediska rozlišuje literatura analyzující odlišnou míru politické reprezentace žen tři základní okruhy proměnných, které mohou vysvětlovat úspěšnost žen ve volbách: (a) socioekonomické a demografické faktory; (b) kulturní faktory; (c) politicko-institucionální faktory, zahrnující i vliv místního politického kontextu [Norris 1987; Krook 2010]. Na druhé straně další autoři ukazují, že reprezentace žen je komplexní jev, který může být ovlivňován jak lokálním (městským) politickým kontextem, tak institucionálními proměn-

³ Toto konstatování ale neplatí paušálně pro celý systém veřejné správy, což je možné dokladovat například zastoupením žen v soudcovských pozicích na Slovensku [Uhlík, Spáč 2017], ale i v jiných zemích, jako jsou Lotyšsko, Rumunsko či Slovinsko.

nými [Smith, Reingold, Owens 2012], předchozí zkušeností v zastávání úřadu [Trounstine 2011], stejně jako osobními charakteristikami kandidátů, jež mohou vyjadřovat politické ambice ucházet se o zastupitelský post (a získat ho) a jež jsou do značné míry ovlivňovány podobou struktury politických příležitostí [Fox, Lawless 2005], která může ženy omezovat nebo naopak vybízet ke kandidatuře a která je tvořena jak institucionálními, tak kontextuálními faktory [Spicer, McGregor, Alcantara 2017].

Předkládaná studie se zaměřuje právě na analýzu toho, zda je reprezentace žen v českých a slovenských městech ovlivňována v odlišné míře strukturou politických příležitostí, která (jako struktura vztahů ovlivňující sociální a politické chování) v našem případě představuje způsob „uspořádání vnějšího prostředí, v jehož rámci studovaní aktéři operují“ [Císař, Navrátil, Vráblíková 2011: 149]. Jde tedy o vytyčení hranic, v rámci nichž se političtí aktéři pohybují a ve kterých jsou ukotvení, ale současně je svým jednáním proměňují [Šuška 2014: 61], přičemž jejich vyhlídky jsou dále závislé na kontextu, tedy exogenních faktorech [Meyer 2004: 126], které mohou posilovat či tlumit jejich šance na zvolení.

Konkrétně se zaměřujeme na čtyři faktory, které odpovídají takto vymezené struktuře politických příležitostí, a to vnější prostředí (institucionální, exogenní faktor), zastupované (1) způsobem volby starostů, (2) soutěživostí, (3) velikostí obce (směr působení těchto faktorů je detailně konkretizován níže), doplněné dvěma kontextuálními proměnnými vyjadřujícími, zda je místní prostředí více (4) otevřené ženskému zastoupení s ohledem na dřívější míru zastoupení žen v místních orgánech obcí. Tyto faktory jsou následně doplněny několika kontrolními proměnnými (faktory socioekonomické, kulturní či politické a institucionální povahy), které mohou vysvětlovat odlišnou míru úspěšnosti žen na lokální úrovni. Naše výsledky pak srovnáváme se zjištěními dosavadních výzkumů provedených v různých zemích a dokládáme značné odlišnosti mezi Českou republikou a Slovenskem na jedné straně a většinou západními demokraciemi (v nichž je výzkum determinantů zastoupení žen na nižší než národní úrovni vládnutí nejrozvinutější) na straně druhé. Typickým příkladem je nalezení pouze omezeného vlivu velikosti předchozího zastoupení žen v obecních zastupitelstvech na úspěšnost žen při volbě starostek. Naše výsledky rovněž naznačují, že úspěšnost žen při snaze obsadit starostenský post v České republice i na Slovensku je založena na kombinaci několika skupin faktorů, a to zejména institucionální a politické povahy.

Pozice starostů v lokální politice a zastoupení žen

V roce 1990 byla na Slovensku zavedena přímá volba starostů. Zajímavým faktem je to, že v tomto období bylo Slovensko součástí československé federace, přičemž v české části federace byla ve stejném roce přijata legislativa, která zavedla nepřímou volbu starostů [např. Ryšavý, Šaradín 2011; Ryšavý 2013]. Tento rozdílný

přístup se částečně vysvětluje odkazem na habsburskou monarchii, kde území Česka administrativně patřilo k rakouské části monarchie (Předlitavsko), zatímco území Slovenska bylo integrální součástí uherské části monarchie (Zalitavsko). Na tomto místě je vhodné uvést, že v Česku došlo k nastartování ministerské diskuze o možnostech přímé volby starostů [viz Jüptner 2012; Šaradín 2010], přičemž vláda se přikláněla k zavedení přímé volby v podmínkách malých obcí (obcí, kde se neustavuje obecní rada), nicméně diskuze nevyústila v reálné zavedení tohoto nástroje do praxe.

Starostové volení nepřímo, tedy starostové volení kolektivními zastupitelskými orgány, jsou často považováni pouze za první mezi rovnými (*primes inter pares*). Naproti tomu přímo volení starostové často disponují významnými exekutivními funkcemi a mají výraznější postavení než členové kolektivních zastupitelských orgánů [Larsen 2002]. Díky tomu lze uvažovat nad tím, že přímá volba starostů přispívá k posunu systémů místních samospráv k prezidentskému modelu [srov. např. Lijphart 1984]. Tuto tezi ve své typologii podpořili např. Mouritzen a Svava [2002], kteří spojují existenci modelu silného starosty (*strong-mayor form*) s přímou volbou starosty. Samozřejmě praktické zkušenosti (např. z Anglie) ukazují, že přímá volba starosty automaticky nemusí být spojená s modelem silného starosty. Na druhé straně však platí, že existuje akademická shoda na tom, že přímá volba starosty pomáhá zvyšovat nejen politickou legitimitu zvoleného starosty, ale také posiluje pozici starosty jako lokálního lídra, a to nejen ve vztahu k ostatním orgánům místní samosprávy [Bergström, Gianoli, Rao 2012; Copus 2006; Elcock, Fenwick 2005; Fallend, Ignits, Swianiewicz 2006; Getimis, Hlepas 2006; Greasley, Stoker 2009; Guérin, Kerrouche 2008; Steyvers et al. 2008; Svava 2006].

Z hlediska rozvoje výzkumných aktivit zaměřených na zastoupení žen v politice je možné nalézt dvě tendence [Klimovský 2015]. Na jedné straně výzkum zaměřený na zastoupení a pozici žen v politice na národní a mezinárodní úrovni, který je poměrně intenzivní a současně podporovaný ze strany dotčených politických institucí [např. Dollar, Fisman, Gatti 2001; Gelb, Palley 2008; Janová, Sineau 1992; Kantola 2010; Karam 1998; Lott, Kenny 1999; Lovenduski 1997; McCann 2013; Moghadam 2010; Murray 2010; Rakušanová 2002; Sineau 2003; Verge 2013; Wängnerud 2009], na straně druhé výzkum zastoupení žen na (sub)státních úrovních, který byl doposud předmětem spíše nesystematického výzkumu [např. Alibegovićet, Slijepčević, Šipić 2013; Evertzen 2001; Filadelfiová, Bútorová, Gyárfášová 2002; Johansson 2006; Nyiri, Vengroff 2005; Pini, McDonald 2011; Rao 2005; Sundström 2013]. V tomto kontextu se například problematika rodových volebních kvót sice stala objektem rychle se rozšiřujících výzkumných aktivit, nicméně ve velké míře i v této oblasti převažuje nedostatek systematických komparativních výzkumů [Krook 2014].

Pokud se zaměříme na postkomunistický evropský prostor, zastoupení žen v politice se věnovalo několik autorů [např. Bodnar, Šledzińska-Simon 2013; Filadelfiová, Radičová, Puliš 2000; Funk, Müller 1993; Galligan Clavero, Calloni 2007; Gyárfášová, Bútorová, Filadelfiová 2008; Janhert et al. 2001; Jaquette, Wolchik

1999; Matland, Montgomery 2003; Reuschmeyer 1998]. Existuje přitom shoda, že ve společnostech těchto zemí i nadále přetrvávají stereotypy a předsudky vztahující se k pozici a významu žen v politice [Klimovský 2015]. Ženy čelí individuálním, kulturním i systémovým překážkám při ucházení se o politické funkce, a to dokonce i na lokální úrovni [Sloat 2004]. Mimo to musí ženy čelit přetrvávajícím patriarchálním postojům vůči postavení žen ve společnosti a jejich společenským rolím [ibid.: 55]. Pokud jde o ženy v pozicích starostek, i zde obsáhlejší výzkum v podstatě absentuje. V některých studiích se lze setkat se statistickými údaji týkajícími se míry úspěšnosti kandidátek na pozici starostek, ale hlubší analýzy zaměřené na determinanty úspěchu žen při snaze o získání postu starostek chybí.

Zajímavou vstupní informaci před vlastní analýzou v tomto ohledu poskytuje pohled na vývoj politické reprezentace žen na místní úrovni v Česku a na Slovensku. Obecně lze konstatovat, že v obou sledovaných zemích platí zjištění, že s rostoucí úrovní rozhodování klesá zastoupení žen (tzv. „pyramidový vzorec“ či princip „čím výše, tím méně“ [„the higher the fewer“], dokládající snižující se úspěšnost žen získávat vyšší mocenské posty).⁴ Zastoupení žen na místní úrovni je daleko vyšší než na úrovních národních parlamentů či krajských zastupitelstev a současně lze na všech úrovních od počátku devadesátých let pozorovat nárůst deskriptivní reprezentace žen.⁵

Zatímco na úrovni národních parlamentů dosáhla reprezentace žen po posledních volbách 22,0 % v Česku (2017), resp. 19,33 % na Slovensku (2016) a v regionálních volbách to bylo 20,30 % v Česku (2016), resp. 13,94 % na Slovensku (2017) v komunálních volbách se v Česku reprezentace žen po posledních volbách v roce 2014 přiblížila tzv. kritické hranici, když dosáhla 27,07 % ve srovnání se 17,70 % v roce 1994 (v průměru všech voleb 23,17 %). Ve slovenském případě nejsou údaje za všechny obce bohužel dostupné, ale pokud se zaměříme na zastoupení žen v okresních městech, můžeme (na základě vlastního výzkumu) potvrdit, že zastoupení žen po komunálních volbách v roce 2014 dosáhlo na Slovensku 22,18 % [SÚSR 2017], tedy podobné hodnoty jako v českých obcích s rozšířenou působností, kde tato hodnota dosáhla 22,52 % oproti 16,67 % v roce 1994 (v průměru všech voleb 19,66 %) [ČSÚ 2017a].

Pokud se přesuneme na úroveň starostek, můžeme znovu potvrdit, že vyšší prestiž, ale i pravomoci (zejména ve slovenském případě) vytvářejí pro ženy méně příznivé prostředí v jejich šancích získat tento post, což platí zejména pro větší města. Srovnání slovenských okresních měst a českých obcí s rozšířenou pů-

⁴ Taagepera [1994: 201] mluví o zákonu menšinového oslabování (*law of minority attrition*), kdy s narůstající úrovní rozhodování klesá počet přidělovaných pozic, což by mělo automaticky snižovat zastoupení menšin (včetně žen).

⁵ Na druhé straně některé novější zahraniční studie nalezly i opačný vzorec politické reprezentace žen a poukazují tedy na to, že předpoklad, že je politika pro ženy méně či více otevřená na lokální úrovni, nelze brát za zcela daný, i s ohledem na značně odlišnou realitu mezi různými zeměmi [srov. Holtkamp, Wiechmann, Schnittke 2009; Tolley 2011; Eder, Fortin-Rittberger, Kroeber 2016; Navarro, Medir 2016].

sobností ukazuje, že celkově od počátku devadesátých let na Slovensku počet starostek narostl z 2,82 % v roce 1994 na 11,27 % v roce 2014 (v průměru všech voleb 5,40 %) [SÚSR 2017], zatímco daleko úspěšnější (téměř dvojnásobně) byly ženy ve snaze stanout v čele obce v Česku, kde se jejich úspěšnost zvýšila ze 4,40 % v roce 1994 na 15,70 % v roce 2014 (v průměru všech voleb 9,83 %) [Balík 2008; Šprincová 2014; FÓRUM 50 % 2017], což znovu staví do popředí otázku, jaké důvody mohou stát za odlišnou úspěšností žen v obou, dříve společných zemích.

Determinanty deskriptivní reprezentace žen na lokální úrovni

Základním východiskem našeho výzkumu je očekávání, že struktura politických příležitostí, tvořená jak institucionálními, tak kontextuálními faktory, bude ovlivňovat šanci žen uspět při volbě starosty (primátora), přičemž tuto strukturu politických příležitostí tvoří z našeho pohledu čtyři faktory: (1) způsob volby starostů, (2) soutěživost, (3) velikost obce a (4) otevřenost místního prostředí ženskému zastoupení, jež je vyjádřeno předchozím zastoupením žen na postu starosty, resp. podílem žen v předchozím zastupitelstvu obce.

Vliv soutěživosti na zastoupení žen lze uvažovat z několika úhlů pohledu. Například Pande a Ford [2011: 7] tvrdí, že preference žen pro nesoutěživé prostředí může limitovat jejich ochotu účastnit se voleb. Gneezy, Niederle a Rustichini [2003] poté potvrdili (v experimentálním prostředí), že s nárůstem soutěživosti prostředí dochází k významnému nárůstu výkonu (*performance*) mužů, ale ne žen, což vede k nárůstu rozdílu mezi zastoupením mužů a žen. Současně je tento efekt silnější, pokud musí ženy soutěžit proti mužům, než v případě genderově smíšeného soutěžního prostředí [srov. *ibid.*: 1053–1072]. Ke stejnému závěru, totiž že ženy upřednostňují soutěživé prostředí méně než muži, došli i Niederle a Vesterlund [2007]. Tzv. „gender gap“ v rozhodnutí, zda vstoupit do volebního klání, je tak veden především dvěma důvody. Prvním je fakt, že muži jsou mnohem sebevědomější než ženy, a druhým, že se muži a ženy liší ve svých preferencích vedoucích je ke kandidatuře ve volbách [srov. *ibid.*: 1077–1100].

Další studie, vycházející z lokální úrovně amerických měst, potvrzují vyšší šanci žen získat post starosty při volbě zastupitelstvem než v přímé volbě [srov. Welch, Karnig 1979: 484–486; Smith, Reingold, Owens 2012: 322–323], což Welch a Karnig [1979] vysvětlují větší rezpozivitou a ochotou politických elit prosazovat rovné zastoupení žen, zatímco MacManus a Bullock [1995] naopak tvrdí, že důvodem vyšší úspěšnosti žen v nepřímé volbě je nižší prestiž a pravomoci nepřímo volených starostů. To potvrzují i Welch a Karnig [1979: 486] či Crowder-Meyer, Kushner Gadarian a Trounstone [2015: 327–328], kteří ukazují, že s narůstajícím platem starosty a jeho možnostmi vetovat rozhodnutí zastupitelstva klesá šance žen usednout na post starosty, přestože další autoři [srov. Spicer, McGregor, Alcantara 2017: 14–15] vliv příjmu starosty na (ne)úspěšnost žen nepotvrzují. Lze tak předpokládat, že počet starostek bude nižší na Slovensku, kde jsou vedoucí

představitelé obcí voleni přímou volbou a kde jsou ženy vystaveny mnohem soutěživějšímu prostředí, než v Česku, kde jsou starostové voleni zastupitelstvem a současně je post starosty ve slovenském případě vybaven mnohem většími pravomocemi.

Norris a Lovenduski [1993: 190] pak uvádějí, že dalším možným faktorem ovlivňujícím úspěšnost žen je podoba soutěže mezi politickými stranami, což potvrzuje Magin [2013: 48] na příkladu lokálních voleb v Německu, kdy s narůstajícím počtem stran v obecním zastupitelstvu roste i reprezentace žen. Krook, Lovenduski a Squires [2006: 200] pak pozitivní vztah mezi vyšším počtem stran a úspěšností žen spojují se dvěma důvody. Prvním je to, že větší počet stran nabízí ženám více přístupových bodů vedoucích k možnému zisku zastupitelské pozice, a druhým to, že při existenci většího počtu stran je větší pravděpodobnost, že jedna z nich nominuje větší počet žen, což povede k tomu, že tuto strategii začnou napodobovat i další strany. Matland a Studlar [1996] přitom ukazují, že tento efekt nákazy (*contagion effect*) je silnější v poměrných než ve většinových volebních systémech. Předpokládáme tudíž, že:

Zastoupení žen jako starostek bude nižší v obcích, kde je starosta volen přímou volbou (Hypotéza 1).

Zastoupení žen jako starostek bude vyšší v obcích s vyšší fragmentací lokálního zastupitelstva (Hypotéza 2).

Velikost obce, další z faktorů struktury politických příležitostí, je považována za jeden z klíčových faktorů ovlivňujících podobu lokální politiky, a to již od sedmdesátých let 20. století, kdy Dahl a Tufte [1973] publikovali svou práci *Size and Democracy*, která analyzovala vztah mezi velikostí politických jednotek a charakteristikami jejich správy. K podobným závěrům došel i Anckar [2000], který potvrdil obecné pravidlo, že s nárůstem populace obcí se zvětšuje i míra politické fragmentace. Podobně většina studií v Česku a na Slovensku potvrdila, že velikost obce má významný vliv na mnoho aspektů lokální politiky, přestože žádná z těchto studií systematicky neanalyzovala vliv velikosti obcí na zastoupení žen.⁶ Předchozí (převážně deskriptivní) práce ukázaly, že velikost místní populace se zdá hlavním faktorem úspěšnosti žen v lokální politice v Česku a na Slovensku [Filadelfiová, Radičová, Puliš 2000: 54–56] a obecnou platnost pravidla čím větší obec, tím menší šance ženských kandidátek získat post starosty [Šprincová 2014].

⁶ Velikost obcí má v českém a slovenském prostředí významný vliv například na: (1) volební účast [Kostecký 2005; Klimovský, Žúborová 2011; Ryšavý, Bernard 2013; Kostecký, Krivý 2015], (2) úspěch sdružení nezávislých kandidátů nebo lokálních stran a jejich koalic [Jüptner 2008; Maškarinec, Klimovský 2016], (3) vznik a podobu lokálních exekutivních koalic [Jüptner 2004], (4) soutěživost [Ryšavý, Bernard 2013] nebo (5) nacionalizaci lokálních stranických systémů [Maškarinec 2015].

Bitušíková [2005: 1008] zdůvodňuje nižší počet starostek ve větších městech na Slovensku většími finančními a lidskými zdroji, které činí post starosty ve větších městech pro muže více atraktivní ve smyslu moci a peněz, i s ohledem na to, že mzda starostů je na Slovensku odvozena právě od počtu obyvatel obce, což platí i pro český případ.⁷

Pokud se zaměříme na zahraniční studie, lze konstatovat, že i přes existenci opačných zjištění [Magin 2013] se většina prací věnujících se lokální politice shoduje v tom, že větší obce jsou příznivějším prostředím pro zastoupení žen v politice [Welch, Karnig 1979; Bullock, MacManus 1991; Trounstin, Valdini 2008; Smith, Reingold, Owens 2012]. Jako jeden z hlavních důvodů Crowder-Meyer, Kushner Gadarian a Trounstin [2015: 320] uvádí vyšší podporu sociální diversity ze strany občanů velkých měst, která vede politické strany k větší ochotě nominovat do voleb ženskou kandidátku, jimž jsou voliči ve velkoměstském prostředí v narůstající míře ochotní odevzdávat své hlasy. Tyto důvody – ve spojení s většími obvody – pak nebrzdí ochotu stran nominovat ženskou kandidátku, protože na rozdíl od jednomandátových obvodů ve vícemandátových obvodech nevyklučuje kandidatura ženskou kandidátku současnou kandidaturou mužů. Toto konstatování ovšem platí především pro reprezentaci žen na úrovni obecních zastupitelstev. Naproti tomu studie, které se zaměřovaly na ženy v pozicích starostek (v USA), našly pouze velmi slabou míru spojitosti mezi velikostí obce a přítomností žen na pozicích starostek, a to jak v negativním [Welch, Karnig 1979], tak v pozitivním směru [Smith, Reingold, Owens 2012]. S ohledem na tato

⁷ Plat starostů a primátorů je na Slovensku určen zákonem č. 253/1994 Z. z., kdy zákonodárce vycházel z průměrné měsíční mzdy zaměstnance v národním hospodářství za předcházející kalendářní rok a z počtu obyvatel příslušné obce, resp. města. V nejmenších obcích (do 500 obyvatel) je minimální plat určen jako 1,49násobek uvedené mzdy. Nejmenší okresní města počtem svých obyvatel přesahují hranici 5 001 obyvatel, což znamená, že jim přináleží minimální plat starosty ve výši 2,34násobku průměrné mzdy. V hlavním městě Bratislavě (kategorie měst nad 100 000 obyvatel) přináleží primátorovi minimální plat ve výši 3,58násobku průměrné mzdy. Současně mohou obecní, resp. městská zastupitelstva navýšit starostům a primátorům jejich plat až o 70 % oproti jeho minimální zákonem určené výši. Průměrná mzda byla v roce 2016 na Slovensku na úrovni 912 eur (přibližně 23 900 Kč), což znamená, že primátoři nejmenších okresních měst mají minimální měsíční plat ve výši 2 134,08 eur (přibližně 55 900 Kč), který může být navýšen až na 3 627,94 eur (přibližně 95 050 Kč). Primátor Bratislavy tak měl v roce 2017 nárok na minimální měsíční plat 3 264,96 eur (přibližně 85 500 Kč) s možností navýšení až na 5 550,43 eur (přibližně 145 400 Kč). Ve srovnání, v Česku (v roce 2015) dosahoval základní plat starosty (primátora) 29 237 Kč s příplatkem podle počtu obyvatel obce, který se pohyboval od 1 391 Kč na každých 100 obyvatel u obcí do 1 000 obyvatel; přes 13 899 Kč a dalších 207,80 Kč na každých 100 obyvatel nad 1 000 obyvatel u obcí velikosti 1 000–2 999 obyvatel; 40 361 Kč a dalších 7,30 Kč na každých 100 obyvatel nad 100 000 obyvatel ve statutárních městech a městech nad 100 000 obyvatel; až po 45 710 Kč a dalších 7,10 Kč na každých 100 obyvatel nad 100 000 obyvatel v Brně, Ostravě a Plzni. V hlavním městě Praze pak základní plat tvořilo 27 775 Kč s příplatkem 44 003 a dalších 2,70 Kč na každých 100 obyvatel nad 100 000 obyvatel [Nařízení vlády č. 37/2003 Sb.].

zjištění a skutečnost, že s narůstající úrovní rozhodování klesá zastoupení žen ve vedoucích pozicích,⁸ předpokládáme, že:

Zastoupení žen jako starostek bude nižší ve větších obcích (Hypotéza 3).

Konečně poslední faktor struktury politických příležitostí zastupuje otevřenost místního politického prostředí. Podle některých výzkumů lze první volbu žen chápat jako „inovativní politické chování, ale úspěšné inovace se následně stávají běžnými a rozšířenějšími“ [Ondercin, Welch 2009: 599]. Skutečnost, že vyšší podíl žen v předchozím volebním období může mít pozitivní efekt na zastoupení žen v následujícím období, byl přitom potvrzen jak na národní [ibid. 2009], tak na lokální úrovni [Trounstine 2011], přičemž Smith, Reingold a Owens [2012] ukázali, že reprezentace žen ve stávajícím zastupitelstvu má pozitivní (přestože ne příliš silný) efekt na úspěšnost žen v následujících volbách starostů, na příkladu voleb ve městech s více než 100 000 obyvateli v USA.

Naproti tomu Spicer, McGregor a Alcantara [2017] nepotvrdili vliv inkumbence na vyšší míru ochoty žen kandidovat ani na jejich úspěch v lokálních volbách, zatímco Crowder-Meyer, Kushner Gadarian a Trounstine [2015] zdůraznili roli zkušenosti, kdy úspěšnost žen na nižších pozicích může sloužit jako prostředek usnadňující jejich následný úspěch i při volbě (obsazování) postu starostů [srov. Crowder-Meyer, Kushner Gadarian, Trounstine 2015: 328–328]. Konečně Schaffner, Streb a Wright [2001] ukázali, že vliv inkumbence je vyšší v nestranickém prostředí spíše než v prostředí, kde se voliči rozhodují na základě výběru mezi politickými stranami.

Na základě předchozích studií očekáváme podobný efekt rovněž v případě českých a slovenských obcí, kde v předchozím období zastávala post starosty žena. Předpokládáme tudíž, že přítomnost žen jako držitelek politické moci může indikovat elektorát, který je více přátelský k představě žen jako političek, což v dalším kroku může povzbudit ke kandidatuře další ženy a tím umožnit nárůst jejich reprezentace. Na základě těchto konstatování formulujeme následující hypotézy:⁹

Zastoupení žen jako starostek bude vyšší v obcích, kde v předchozím období zastávala tento post rovněž žena (Hypotéza 4).

Zastoupení žen jako starostek bude vyšší v obcích, které mají z předchozího období zkušenost s vyšším zastoupením žen v zastupitelstvech daných obcí (Hypotéza 5).

⁸ Holli [2011: 147] v tomto ohledu mluví o tzv. „železném zákonu politiky“ (*iron law of politics*).

⁹ V případě předchozích starostek i zastupitelek není rozlišováno, zda se jedná o znovuzvolení (tzv. *inkumbence*), nebo první získání mandátu. Při tvorbě modelu jsme pracovali

Výše uvedené indikátory struktury politických příležitostí jsou ve snaze o vysvětlení odlišné míry zastoupení žen doplněny několika kontrolními proměnnými zahrnujícími faktory socioekonomické, demografické, kulturní a politické povahy, jež mohou mít vliv na reprezentaci žen v lokální politice. Dřívější studie identifikovaly jako klíčové faktory používané při vysvětlování voličského chování žen vzdělání a zaměstnanost; někteří autoři dokonce hovoří o vzniku tzv. vzdělanostní konfliktní linie (*cleavage*) [Stubager 2010]. Podobně Norris [2002] tvrdí, že lidé s vyšším vzděláním více participují na politice, protože s vyšším vzděláním narůstá důležitost, jíž jedinci politice přikládají. Další autoři ukazují, že vzdělání je hlavním faktorem politické participace žen [Rule 1987; Magin 2013] a že větší počet vzdělaných, stejně jako zaměstnaných žen poskytuje sociální základnu, z níž se mohou rekrutovat lídři (a voliči) ženských stran [Ishiyama 2003]. Zaměstnanost současně poskytuje ženám finanční nezávislost, organizační dovednosti a známosti, které mohou být v politice užitečné a které mohou dále posilovat jejich šance na úspěch [Togebay 1994]. Pozitivní vliv na zastoupení žen se předpokládá rovněž s ohledem na modernizační procesy ve struktuře pracovní síly, což Magin [2013] dokládá na příkladu německých obcí, kde vyšší zastoupení žen posiluje vyšší zaměstnanost ve službách a nižší v primárním sektoru. Přestože některé další studie dokládají spíše smíšený efekt socioekonomických proměnných [Paxton 1997; Matland 1998; Ruedin 2012; Stockemer 2014], předpokládáme, že by šance žen získat post starostky měly být vyšší v obcích, kde žije vyšší počet žen s ukončeným vysokoškolským vzděláním a kde je pracovní trh charakteristický vyšší ekonomickou aktivitou žen.¹⁰

V případě kulturních faktorů je jako potenciálně významný faktor ovlivňující zastoupení žen v politice tradičně analyzován vliv katolicismu, respektive preference tradičních genderových rolí a konzervativních názorů na postavení žen ve společnosti [Giger 2009: 481]. S narůstající dominancí katolicismu v kultuře dané společnosti totiž narůstá podpora žen pravicovým stranám a naopak [Abendschön, Steinmetz 2014: 340] a podobně lze očekávat, že ve více katolickém prostředí bude nižší počet jedinců s postmaterialistickou hodnotovou orientací

i s tzv. „inkumbenčním efektem“ (*incumbency effect*), tj. výhodou, kterou zpravidla mají stávající držitelé politických úřadů (v našem případě ženy jako starostky), kteří se uchází o znovuzvolení, oproti svým protikandidátům. Pozitivní efekt inkumbence přitom potvrdily studie lokální politiky z USA [Krebs 1998; Trounstein 2011], Norska [Martinussen 2004], ale i Česka, kde Bernard [2012] potvrdil velmi silný vliv inkumbence na úspěšnost kandidátů ve volbách do obecních zastupitelstev. S ohledem na vysokou míru asociace mezi proměnnými „inkumbence“ a „předchozí starostka“ jsme nicméně do modelu zařadili pouze proměnnou „předchozí starostka“. Výrazně pozitivní vliv (nejméně ze všech proměnných) byl ale nalezen i v případě, kdy jsme v modelu obě nezávisle proměnné zaměnili (z rozsahových důvodů není prezentováno).

¹⁰ Do analýzy nebyla zařazena proměnná terciér s ohledem na její vymezení při sčítání lidu v Česku a na Slovensku. Podíl osob pracujících ve službách totiž zahrnuje i řadu osob pracujících manuálně nebo vykonávajících málo kvalifikovanou práci.

ochotných hlasovat pro ženské kandidátky. Na druhé straně Inglehart a Norris [2000: 453–457] zjistili, že v postkomunistických zemích je tento vzorec ve srovnání s rozvinutými průmyslovými společnostmi opačný, což nás nutí k obezřetnosti, nicméně předpokládáme, že zastoupení žen jako starostek bude nižší v obcích s větším podílem katolické populace.

Další výzkumy [Ryšavý, Šaradín 2010] ukázaly, že úspěšnost žen na lokální úrovni je v Česku vyšší, pokud ženy kandidují jako nezávislé, a to jak zcela samostatně (nebo na kandidátkách sdružení nezávislých kandidátů), tak na kandidátkách lokálních politických subjektů. Toto zjištění spolu s možností kandidatury nezávislých ve slovenských komunálních volbách (a to jak při volbě zastupitelstev, tak zejména v přímé volbě starostů) nás vede k očekávání, že zastoupení žen jako starostek bude vyšší v obcích se silnějším zázemím nezávislých a lokálních stran. Druhou z kontrolních proměnných charakterizujících místní politický kontext je volební účast, vzhledem k tomu, že většina studií z Česka a Slovenska se shoduje v tom, že velikost obce má významný vliv na volební účast. Vzhledem k tomu, že tento vztah není lineární, ale můžeme volební účast použít jako indikátor politické participace. Například Ryšavý a Bernard [2013: 839–841] tvrdí, že nelze vyloučit, že voličská účast, stejně jako soutěživost nejsou běžným projevem lokální politické participace, ale souvisí s celkovým klimatem obce a úrovní jejího občanského rozvoje. Podobně další autoři [Jančák et al. 2008] považují volební účast (v lokálních volbách) za základní indikátor sociálního kapitálu; jeden z mála dostupných při práci s agregovanými daty na lokální úrovni, což nás vede k předpokladu, že vyšší volební účast bude pozitivně přispívat k nárůstu šancí žen usednout do křesla starosty obce.

Data a metody

S ohledem na extrémní diverzitu českých a slovenských obcí jsme se rozhodli zaměřit analýzu pouze na největší česká a slovenská města. Konkrétně v Česku na tzv. obce s rozšířenou působností a Prahu a na Slovensku na okresní města.¹¹ Hlavními výhodami tohoto řešení je jednak srovnatelnost mezi vybranými jednotkami: v obou zemích pracujeme s téměř všemi městy s více než 10 000 obyvateli, a přestože se jedná pouze o 3,3 % ze všech českých a 2,5 % ze všech slovenských obcí, žije v nich současně 56,6 % českých, resp. 45,7 % slovenských

¹¹ Sídlní a obecní struktura Česka a Slovenska je extrémně fragmentovaná. V současnosti například obce s méně než 1 000 obyvateli zahrnují více než 77 % ze všech 6 253 českých obcí, ale pouze přibližně 17 % ze všech obyvatel Česka [ČSÚ 2012]. Stejná velikostní kategorie obcí tvoří více než 67 % ze všech 2 890 slovenských obcí, ale žije v nich pouze 16 % slovenské populace [Csachová, Nestorová-Dická 2011]. Dokonce, i pokud se zaměříme na města, platí, že velká část z nich je populačně spíše malá [Novotný et al. 2016] a obyvatelstvo je mimořádně koncentrované především v několika desítkách větších či největších měst.

obyvatel a jejich počet (206 v případě Česka, resp. 71 v případě Slovenska) je současně dostatečný pro použití kvantitativních metod. Druhá výhoda volby této úrovně analýzy je spojena s odlišnou mírou politizace lokálních politických systémů v obou zemích. Zatímco totiž volbám v malých a částečně i středně velkých obcích dominuje fenomén nezávislých kandidátů, role politických (zvláště parlamentních) stran se zvyšuje s nárůstem počtu obyvatel obce. Volební soutěž v nejmenších obcích je tudíž téměř výhradně omezena na střet nezávislých kandidátů a v mnoha obcích dokonce soutěž ani neexistuje, protože voliči mají „na výběr“ pouze z jedné listiny [Ryšavý, Bernard 2013: 836–838]. Omezení souboru sledovaných obcí je mimo výše uvedenou fragmentovanou sídlení strukturu Česka i Slovenska vedeno i v souladu se současným výzkumem urbánní politiky, který upřednostňuje zejména analýzu větších obcí, v nichž se lze setkat s větší politickou soutěživostí a větší socioekonomickou heterogenitou. Ty mohou následně vést k větší variabilitě cest, jež umožňují ženám získat zastoupení na lokální úrovni [Anckar 2000; Browning, Marshall, Tabb 2003; Smith, Reingold, Owens 2012].

Primárním indikátorem (závisle proměnnou) je dichotomická proměnná dělicí obce na ty, ve kterých po volbách stála (hodnota 1) či naopak nestála (hodnota 0) v čele obce žena.¹² Nezávisle proměnné pocházejí z několika zdrojů (viz Tabulka 1). V českém případě se jedná o údaje z Veřejné databáze ČSÚ [ČSÚ 2017b] a data ze Sčítání lidu, domů a bytů 2011 [ČSÚ 2011] a ve slovenském případě o data Statistického úřadu Slovenské republiky [SÚSR 2017] a data ze Sčítání obyvatel, domů a bytů 2011 [SÚSR 2011]. *Velikost obce* je s ohledem na to, že populace několika obcí výrazně překračuje velikost zbývajících obcí, vyjádřena jako logaritmus počtu obyvatel. *Vzdělání* je vyjádřeno jako podíl žen s ukončeným vysokoškolským vzděláním na populaci obce ve věku 15 a více let, *ekonomická aktivita* jako podíl ekonomicky aktivních žen, *katolíci* jako podíl obyvatel hlásících se k římskokatolickému vyznání, *předchozí starostka* jako dichotomická proměnná dělicí obce na ty, kde v období předcházejícím volbám 2014 stála (hodnota 1) či naopak nestála (hodnota 0) v čele obce žena, *předchozí zastupitelky* jako podíl žen v zastupitelstvu obce v předchozím období, *soutěživost* jako efektivní počet stran,¹³ *nezávislí* jako podíl mandátů nezávislých a lokálních stran v komunálních volbách, *volební účast* jako podíl oprávněných voličů, kteří se dostavili k volbám, *přímá volba* jako dichotomická proměnná dělicí obce na ty, kde je starosta volen přímo občany (hodnota 1) a ty, kde je starosta volen nepřímým zastupitelstvem (hodnota 0), tj. de facto proměnná dělicí soubor na české a slovenské obce.

S ohledem na to, že závislou proměnnou výzkumu je dichotomická proměnná ukazující, zda měla daná obec ve sledovaném období ženskou starostku, bude jako metoda analýzy použita logistická regrese. Budou prezentovány

¹² Zdrojem dat pro závisle proměnnou jsou předchozí výzkumy [Balík 2008; Šprincová 2014; FÓRUM 50 % 2017] a vlastní databáze.

¹³ Pro měření soutěživosti byl vypočten tzv. efektivní počet stran [viz Laakso, Taagepera 1979] na úrovni zastoupení jako indikátor fragmentace obecního zastupitelstva.

Tabulka 1. Seznam proměnných a jejich deskriptivní charakteristiky

Proměnná	Popis	Průměr (standardní odchylka)		
		Model 1	Model 2	Model 3
Závisle proměnná	Dichotomická proměnná dělicí obce na ty, ve kterých po volbách stála (hodnota 1) či naopak nestála (hodnota 0) v čele obce žena.	0,126 (0,332)	0,080 (0,272)	0,114 (0,318)
Velikost obce (log)	Logaritmus počtu obyvatel obce.	8,815 (4,307)	4,348 (0,356)	7,670 (4,199)
Soutěživost (ENPP)	Efektivní počet stran zastoupených v zastupitelstvu dané obce [viz Laakso, Taagepera 1979].	5,070 (1,293)	2,953 (1,040)	4,527 (1,541)
Předchozí starostka	Dichotomická proměnná dělicí obce na ty, kde v období předcházejícím volbám stála (hodnota 1) či naopak nestála (hodnota 0) v čele obce žena.	0,113 (0,317)	0,052 (0,222)	0,097 (0,297)
Předchozí zastupitelky	Podíl žen v zastupitelstvu obce v předchozím období.	20,420 (8,311)	22,180 (10,660)	20,870 (8,997)
Přímá volba	Dichotomická proměnná dělicí obce na ty, kde je starosta volen přímo občany (hodnota 1) a ty, kde je starosta volen nepřímo zastupitelstvem (hodnota 0).			0,256 (0,437)
Vysokoškoláci (ž)	Podíl žen s ukončeným vysokoškolským vzděláním na populaci obce ve věku 15 a více let.	5,371 (1,559)	8,415 (1,808)	6,151 (2,100)
Ekonomicky aktivní (ž)	Podíl ekonomicky aktivních žen.	46,350 (1,062)	51,920 (1,069)	46,320 (1,165)
Katolíci	Podíl obyvatel hlásících se k římskokatolickému vyznání.	10,030 (6,760)	55,710 (15,550)	21,740 (22,220)
Nezávislí (lokální strany)	Podíl mandátů nezávislých kandidátů a lokálních politických stran v zastupitelstvu obce.	31,200 (18,550)	31,870 (21,990)	31,370 (19,480)
Volební účast	Podíl oprávněných voličů, kteří se dostavili k volbám.	42,610 (6,692)	40,950 (8,133)	42,180 (7,121)

Zdroj: Balík [2008], ČŠÚ [2011, 2012, 2017a, 2017b], Fórum 50 % [2017], SÚSR [2011, 2017], Šprincová [2014]; vlastní výpočty.

jak samostatné regresní modely pro Česko (Model 1) a Slovensko (Model 2), tak společný model (Model 3) umožňující zhodnotit, zda výše vymezené nezávisle proměnné struktury politických příležitostí a další kontrolní proměnné ovlivňují míru reprezentace žen na pozicích starostů v Česku a na Slovensku odlišným způsobem.¹⁴

Výsledky analýzy

Empirické výsledky modelů vysvětlujících odlišnou úspěšnost žen při snaze získat nejvyšší post v obci shrnuje Tabulka 2. Výsledky analýzy pak ukazují, že až na jedinou výjimku (proměnná katolíci) vysvětlují všechny zkoumané nezávisle proměnné úspěšnost žen konzistentně napříč modely. Na druhé straně hodnoty jednotlivých koeficientů značně kolísají a s výjimkou modelu vysvětlujícího úspěšnost žen v boji o starostenský post na Slovensku (Model 2) vidíme i poměrně malou úspěšnost modelů ve vysvětlování variability závisle proměnné (s vědomím toho, že hodnoty R^2 nelze v případě logistické regrese interpretovat zcela analogicky jako v případě vícenásobné lineární regrese [viz Řeháková 2000: 479]). Zatímco tak Model 2 pro Slovensko dokázal správně předpovědět úspěšnost žen zhruba ve 39 % případů, v českém případě (Model 1) to bylo pouze 15 % případů a pouze o málo úspěšnější byl souhrnný model pro obě země (Model 3), který správně předpověděl přibližně 19 % případů. Naproti tomu podíl správně klasifikovaných případů se pohybuje na úrovni 90 % a jednotlivé modely se tak vyznačují dobrou diskriminační silou.

Pokud se v prvním kroku analýzy zaměříme na proměnné námi vymezené struktury politických příležitostí jako struktury vztahů ovlivňující sociální a politické chování, vidíme, že všechny proměnné působí v souladu s teoretickými očekáváními, a to ve všech modelech, přestože vliv jednotlivých proměnných na šanci žen získat post starostky je velmi odlišný.

Ve všech modelech se potvrdil předpoklad, že předchodzí zastoupení žen, ať už jako starostek (Hypotéza 4), nebo zastupitelek (Hypotéza 5), posiluje šance, že na postu starostky dané obce usedne žena. Zatímco ale vliv vyššího zastoupe-

¹⁴ V tabulkách regresních modelů jsou pro informaci uvedeny koeficienty statistické významnosti (p), přestože sledování těchto hodnot má význam pouze při práci s výběrovými daty (survey) [viz Soukup, Rabušic 2007]. V našem případě, kdy je předkládaná analýza založena na souboru všech zvolených obcí, nicméně hodnoty statistické významnosti nemají podobnou vypovídací hodnotu jako v případě analýz založených na výběrových šetřeních. Současně je důležité zdůraznit, že statistická významnost sama o sobě neindikuje věcnou významnost a že v poslední době narůstá zájem výzkumníků o statisticky „nevýznamná“ zjištění, která ale mohou být věcně významná vzhledem k řešeným problémům. Jak uvádí Ziliak [2016: 85], „statistická významnost není sama o sobě nutná ani postačující pro prokázání vědeckého [...] tvrzení. Racionální vyhodnocení pravdivosti hypotézy nemůže být vyvozeno pouze ze statistických metod.“

Tabulka 2. Determinanty zastoupení žen na pozicích starostek v ČR a SR (2006–2014), logistická regrese

	Česko			Slovensko			Česko a Slovensko		
	B	S.E.	Exp(B)	B	S.E.	Exp(B)	B	S.E.	Exp(B)
Velikost obce (log)	-0,055	0,037	0,946	-0,986	1,601	0,373	-0,064	0,036	0,938*
Soutěživost (ENPP)	0,164	0,107	1,178	0,188	1,413	1,206	0,171	0,098	1,187*
Předchozí starostka	1,976	0,298	7,216***	4,258	0,319	70,645***	2,230	0,273	9,300***
Předchozí zastupitelky	0,018	0,016	1,019	0,053	0,883	1,055*	0,027	0,013	1,027**
Přímá volba							-0,851	0,835	0,427
Vysokoškoláci (ž)	0,046	0,104	1,047	0,261	0,221	1,298	0,058	0,084	1,060
Ekonomicky aktivní (ž)	0,035	0,151	1,035	0,081	0,421	1,085	0,142	0,127	1,152
Katolíci	0,030	0,020	1,031	-0,025	0,022	0,975	0,008	0,015	1,008
Nezávislí (lokální strany)	0,008	0,008	1,008	0,000	0,018	1,000	0,005	0,007	1,005
Volební účast	-0,024	0,023	-0,163	-0,019	0,050	0,981	-0,005	0,019	0,995
Konstanta	-4,470	7,359	0,011	-5,064	20,986	0,006	-10,196	6,156	3,725
N	618	213	831						
Nagelkerke R ²	0,154	0,393	0,187						
Podíl správně klasifikovaných	87 %			94 %			88 %		

Zdroj: viz Tabulka 1; vlastní výpočty.

Poznámka: Hodnoty hladina statistické významnosti: *** $p < 0,01$; ** $p < 0,05$, * $p < 0,10$ (statisticky významné hodnoty vyznačeny kurzívou).

ní žen zasedajících v obecním zastupitelstvu v předchozím období na šanci žen obsadit nejvyšší post v obci byl poměrně slabý (přestože v očekávaném směru), zdaleka nejsilnějším prediktorem získání postu starostky bylo to, zda v dané obci tuto pozici v minulém volebním období rovněž zastávala žena. Předchozí přítomnost ženy jako starostky přitom zvyšovala šanci žen získat tento post v následujícím období v Česku více než sedmkrát – na Slovensku dokonce více než sedmdesátkrát – a velmi silný vliv proměnné přetrvává i v souhrnném modelu. Rozdílné působení obou nezávisle proměnných, které je ale ve shodě se zahraničními výzkumy, kde byl vztah mezi volbou starostky a podílem žen v zastupitelstvu také velmi slabý [Smith, Reingold, Owens 2012], tak naznačuje, že zřejmě neexistuje přímý a silný vztah mezi úspěšností žen na různých postech na komunální úrovni.

Stejně jako předchozí zastoupení žen v lokální politice i vyšší míra soutěživosti, měřená efektivním počtem stran v zastupitelstvu obce, posilovala šance žen získat post starostky (Hypotéza 2), přestože i pozitivní vliv této proměnné nebyl příliš silný. S ohledem na odlišný způsob konstituování obecních zastupitelstev v obou zemích je poměrně překvapivým zjištěním, že vliv soutěživosti byl v obou zemích téměř shodný, resp. na Slovensku dokonce mírně vyšší. Skutečnost, že větší fragmentace zastupitelstev posilovala šance žen na úspěch v o něco větší míře na Slovensku než v Česku, by bylo do jisté míry možné vysvětlit tím, že se v rámci slovenského semiproporčního systému (konkrétně typu neomezeného hlasování) volí v poměrně velkých volebních obvodech. To sice může navyšovat fragmentaci slovenských zastupitelstev oproti „tradiční“ podobě neomezeného hlasování, které je běžně spjato s malými vícemandátovými obvody, nicméně výsledky ukazují, že v praxi k tomu nedochází, když průměrné hodnoty efektivního počtu stran dosahují na Slovensku 2,95 oproti 5,07 v Česku.

Zcela opačné konstatování než v případě soutěživosti lze vyslovit ve spojení s vlivem velikosti obce. Přestože i v tomto případě lze v obou zemích potvrdit hypotézu očekávající nižší míru šancí žen získat post starostky spolu s narůstajícím počtem obyvatel obce (Hypotéza 3), síla působení této proměnné nabývala výrazně odlišných hodnot. Zatímco v Česku byl vliv velikosti obce pouze velmi omezený a blížil se téměř nule, na Slovensku naopak byla velikost obce druhým nejsilnějším prediktorem a šance žen získat post starostky tak byla ve slovenském prostředí ve velkých městech velmi malá. Naše výsledky tak poukazují na to, že v Čechách, ale především na Slovensku platí, že se zvyšující se úroveň rozhodování, jež je spojena s většími finančními a lidskými zdroji, klesají šance žen na úspěch.

Konečně poslední z proměnných struktury politických příležitostí – přímá volba – vstupovala pouze do společného modelu pro obě země (Model 3) s očekáváním, že způsob volby starosty bude vytvářet odlišné institucionální prostředí a v jeho důsledku i odlišné uspořádání vnějšího prostředí, v jehož rámci studovaní aktéři operují a které nebude v případě přímé volby příliš přátelské vůči politické reprezentaci žen. Rovněž v tomto případě lze jednoznačně potvrdit hypo-

tézu předpokládající menší úspěšnost žen v přímé volbě starostů (Hypotéza 1). Vliv šance žen na získání nejvyššího postu v obci je daleko vyšší v Česku, kde jsou starostové voleni nepřímo zastupitelstvem, než ve slovenské přímé volbě, protože jak ukazuje (negativní) hodnota regresního koeficientu, v souhrnném modelu je způsob volby starostů druhým nejsilnějším prediktorem vysvětlujícím šance žen uspět při volbě starosty, hned po předchozí zkušenosti občanů s ženskou starostkou obce či po velikosti obce na Slovensku (zde pouze v případě samostatného modelu pro Slovensko). Toto zjištění tak naznačuje, že prostředí velkých obcí spolu s přímou volbou starosty vytváří kombinaci, která nepřeje vyšší míře deskriptivní reprezentace žen na pozicích starostek.

Pokud se přesuneme ke kontrolním proměnným, lze konstatovat, že vliv většiny z nich byl rovněž velmi nízký, přestože až na výjimky směr jejich působení odpovídal teoretickým očekáváním. V případě socioekonomických proměnných byl identifikován pozitivní vliv vyšší vzdělanostní úrovně žen, stejně jako vyšší míry jejich ekonomické aktivity na šanci žen zasednout v pozici starostky, přestože vliv obou proměnných byl poměrně slabý, s jedinou výjimkou, jíž byla vyšší vzdělanost žen, jež o něco výrazněji působila ve slovenském prostředí.

Podobně neměla silnější vliv na reprezentaci žen ve vedení obcí míra katolicismu, a to i přesto, že tato proměnná kulturní povahy byla jedinou, jež působila v obou zemích odlišně, což nicméně s ohledem na nízké hodnoty regresních koeficientů nelze přeceňovat. Ve shodě s očekáváním klesaly šance žen na zvolení ve více katolickém prostředí na Slovensku, zatímco v Česku byl nalezený vztah opačný a vyšší počet katolíků žijících v dané obci spíše posiloval šanci žen získat post starosty stejně jako v souhrnném modelu, což lze vysvětlit obecně daleko vyšší mírou religiozity slovenského obyvatelstva oproti Česku.

Konečně výraznější vliv neměly ani kontrolní proměnné, jež měly testovat vliv politického prostředí obce, kde jsme očekávali, že by příznivější prostředí pro zastoupení žen měla vytvářet větší úspěšnost nezávislých kandidátů a lokálních stran v komunálních volbách a vyšší volební participace občanů v komunálních volbách. Nejenže se odlišná síla, jíž se na místní úrovni těší nezávislí kandidáti a lokální strany (tj. subjekty, které v mnoha případech v Česku upřednostňují na kandidátkách vyšší zastoupení žen) v různých obcích Česka a Slovenska, žádným způsobem nepromítla do vyšších či nižších šancí žen získat post starostky,¹⁵ když se hodnoty regresních koeficientů blížily nule (v pozitivním pásmu). Podobně ani volební účast jako možný indikátor sociálního kapitálu na obecní úrovni nevykázala výraznější vliv na závisle proměnnou, přičemž směr jejího působení dokonce dosáhl záporných hodnot. Tento závěr podle našeho názoru naznačuje, že volební účast není vhodným indikátorem, který by dokázal reflektovat celkové klima obce a úroveň jejího občanského rozvoje ve smyslu existence liberálnějšího prostředí více preferujícího větší participaci a reprezentaci žen v politice.

¹⁵ K vymezení různých typů lokálních stran v Česku viz Jüptner [2008].

Diskuze a závěr

Deskriptivní reprezentace žen v lokální politice představuje téma, kde nezodpovězené otázky spíše převažují. Tato výzkumná „mezera“ tak nabízí mnoho příležitostí a je poměrně překvapivé, že dosud neexistuje výraznější výzkumný zájem zaměřený na tuto oblast. V rámci tohoto kontextu jsme se pokusili o analýzu faktorů stojících za různou mírou úspěšnosti žen ve snaze o získání nejvyššího postu, o který lze na lokální úrovni usilovat, tj. postu starostky, resp. primátorky (v největších obcích) v Česku a na Slovensku, tedy zemích, které i přes více než sedmdesátiletou společnou minulost přijaly po roce 1990 odlišnou podobu lokálních vládních systémů (zejména s ohledem na pravomoci a způsob volby starosty). Swianiewicz [2014] mluví v případě Česka o modelu relativní decentralizace (*relatively decentralised*), zatímco v případě Slovenska o šampionu decentralizace (*champions of decentralisation*) a právě tento rozdíl v institucionálním nastavení nás vedl – spolu se zjištěními předchozích výzkumů – k předpokladu, že odlišná míra zastoupení žen bude ovlivňována strukturou politických příležitostí, která nejen vytváří prostor, ve kterém se političtí aktéři pohybují a ve kterém jsou ukotvení (a jež svým jednáním současně proměňují), ale současně je závislá na místním kontextu.

Naše výsledky (shrnuté níže v Tabulce 3) byly v některých případech neočekávané (zejména ve srovnání s výsledky některých zahraničních studií), přičemž prvním zjištěním byla poměrně malá úspěšnost regresních modelů, jež se ale příliš neliší od zahraničních výzkumů na podobné téma. S výjimkou Slovenska, kde model dokázal správně předpovědět úspěšnost žen ve zhruba 39 % případů. V Česku se jednalo již pouze o 15 % a ve společném modelu o 19 % případů. Na druhé straně většina indikátorů námi vymezené struktury politických příležitostí působila v námi očekávaném směru. Přestože tedy zahraniční studie pracující s agregovanými daty [např. Spicer, McGregor, Alcantara 2017] nepřinesly většinově jednoznačnou shodu o předpokládaném pozitivním vlivu inkumbence či politické zkušenosti obcí s ženami v rozhodovacích pozicích na úspěšnost žen, naše analýza ukázala, že je to právě místní kontext, pro který je typická přítomnost starostky v předchozím volebním období, jež je nejsilnějším prediktorem vysvětlujícím šance žen získat post starostky.

Naše výsledky nepotvrdily ani zjištění dalších autorů [Crowder-Meyer, Kushner Gadarian, Trounstein 2015] týkající se obecné důležitosti zkušenosti žen v politickém procesu, která je chápána jako nástroj usnadňující nárůst úspěšnosti žen spolu s jejich pozvolným postupem od nižších pozic až po pozici nejvyšší (tj. získání postu starostky), protože vliv podílu zastupitelek z předchozího období na možnost obsazení postu starostky ženou byl v Česku i na Slovensku pouze velmi slabý, což je nicméně rovněž v souladu s některými předchozími zjištěními [Smith, Reingold, Owens 2012], stejně jako větší vliv této proměnné na Slovensku, který lze spojit s předpokladem, že vliv předchozí zkušenosti se zastoupením žen bude silněji působit v nestranickém prostředí spíše než v prostředí, kde se voliči rozhodují na základě výběru mezi politickými stranami [Schaffner, Streb, Wright

Tabulka 3. Zhodnocení hypotéz a předpokladů o determinantech zastoupení žen na pozicích starostek v ČR a SR (2006–2014)

	Česko		Slovensko		Česko a Slovensko	
	OV	SV	OV	SV	OV	SV
Proměnné struktury politických příležitostí						
Hypotéza 1: Přímá volba					–	S
Hypotéza 2: Soutěživost (ENPP)	+	S	+	S	+	S
Hypotéza 3: Velikost obce (log)	–	S	–	S	–	S
Hypotéza 4: Předchozí starostka	+	S	+	S	+	S
Hypotéza 5: Předchozí zastupitelky	+	S	+	S	+	S
Kontrolní proměnné						
Vysokoškoláci (ž)	+	S	+	S	+	S
Ekonomicky aktivní (ž)	+	S	+	S	+	S
Katolíci	–	N	–	S	–	N
Nezávislí (lokální strany)	+	S	+	S	+	S
Volební účast	+	N	+	N	+	N

Poznámka: očekávaný vliv (OV): pozitivní (+), negativní (–); skutečný vliv (SV): S – soulad výsledů s hypotézou, N – nesoulad výsledků s hypotézou.

2001]. To je přitom dáno odlišným způsobem obsazování postu starosty v Česku a na Slovensku, který jednoznačně potvrzuje předpoklad umožňující ženám uspět při volbě starosty spíše v nepřímé volbě zastupitelstvem než v přímé volbě občany [Welch, Karnig 1979; Smith, Reingold, Owens 2012].

Tento závěr lze v českém prostředí připsat i tomu, že velikost obce de facto nehraje roli jako faktor působící na odlišné šance žen získat post starostky, zatímco na Slovensku je velikost obce velmi silným faktorem vysvětlujícím úspěšnost žen (velikost obce může současně indikovat vyšší prestiž tohoto postu ve větších obcích i s ohledem na finanční ohodnocení této činnosti spolu s narůstajícím počtem obyvatel), což spolu s obecně vyššími pravomocemi slovenských starostů může vysvětlit odlišné působení této proměnné struktury politických příležitostí.

Konečně pouze omezený a téměř shodný vliv soutěživosti v obou zemích je o to překvapivější, že průměrná hodnota efektivního počtu stran je v Česku oproti Slovensku téměř dvojnásobná. To nicméně můžeme připsat velmi časté koalici kandidatury slovenských stran v komunálních volbách, k níž jsou strany nuceny působením semiproporčního volebního systému a která může uměle zastírat skutečný počet stran v obecních zastupitelstvech spolu s odlišným způsobem volby starostek. Na druhé straně to, že ve sledovaném období dosahuje průměr žen v obecních zastupitelstvech obou zemí přibližně stejné hodnoty těsně překračující 20% hranici může znovu naznačovat, že slovenští voliči výrazně rozlišují mezi posty, jež jsou ochotni svěřit ženám, zatímco v Česku je ochota politických elit prosazovat rovné zastoupení žen vyšší, což ale může souviset nejen se způsobem volby, ale rovněž s nižšími pravomocemi českých starostů.

Uvedené závěry spojené s působením jednotlivých indikátorů struktury politických příležitostí znovu ukazují, že snaha o nalezení jednoznačných determinantů zastoupení žen v pozicích starostek je poměrně složitým úkolem, protože zahrnuje analýzu různých faktorů, které na sebe často mohou působit protichůdně jak v pozitivním, tak v negativním směru, což ztěžuje zejména snahu o širší srovnávací studie v odlišném institucionálním prostředí či kontextech spojených s odlišnými politickými kulturami.

Oproti proměnným struktury politických příležitostí naprostá většina kontrolních proměnných vykazovala pouze omezený vliv na možnost žen získat post starostky a český a slovenský případ tak potvrzují spíše názor, že institucionální prostředí hraje nikoli nevýznamnou roli (přestože v kombinaci s dalšími faktory) v šanci žen získat politické zastoupení na obecní úrovni [viz např. Smith, Reingold, Owens 2012; Crowder-Meyer, Kushner Gadarian, Trounstone 2015; opačný závěr viz Spicer, McGregor, Alcantara 2017]. Toto konstatování lze doplnit i zjištěním, že v případech většiny zvolených starostek i v obcích, kde nová starostka navazovala na předchozí starostku, se nejednalo o případ inkumbence,¹⁶ což by

¹⁶ V Česku dosahoval v jednotlivých volbách podíl inkumbentek 31,03 % (2006), 30,43 % (2010), 19,23 % (2014), zatímco na Slovensku 33,33 % (2006, 2010), resp. 62,5 % (2014).

naznačovalo, že ženy jsou do postu starostky voleny pouze díky svým „specifickým charakteristikám“, jež nemají rodovou povahu, ale naše závěry dokládají spíše opak a poukazují na to, že v Česku a na Slovensku platí spíše zjištění dalších autorů [Ondercin, Welch 2009], že po prvotní volbě ženy jako „inovace“ dochází s postupnou rutinizací tohoto politického jednání k jeho přenosu i na další ženy, takže není vázáno na konkrétní osobu a může postupně proměňovat politickou kulturu dané obce.

Závěrem lze konstatovat, že otázka úspěšnosti žen v lokální politice je velmi komplexním fenoménem, který si vyžaduje další výzkumný zájem. S ohledem na pouze menší úspěšnost modelů je podle našeho názoru důležité se v dalším výzkumu zaměřit na hledání dalších faktorů, které by mohly vysvětlit variaci úspěšnosti žen mezi různými obcemi. V tomto ohledu lze vyslovit pracovní hypotézu o možném vlivu politické kultury dané obce, kterou je ovšem s ohledem na její široké a často zcela rozdílné formy těžké nějakým způsobem analyzovat pouze na základě široce dostupných agregovaných dat. V dalším kroku tak zřejmě bude nezbytné pokusit se o hledání faktorů (spíše kvalitativnější povahy) více zohledňujících politické klima dané obce (a další specifika měst s vyšší úspěšností žen), jež může vyrůstat z různých historických, politických, kulturních,¹⁷ demografických či socioekonomických faktorů nebo z odlišné úrovně socioekonomického rozvoje jednotlivých obcí, která by si nicméně vyžádala konstrukci indikátorů z dat, jež nejsou jednoduše na obecní úrovni agregace dostupná (jako jsou např. mzdy, DPH obce, apod.), či dalších faktorů.

Mimořádně zajímavě v této souvislosti vyznívají všechny identifikované odlišnosti mezi výsledky našeho výzkumu a výsledky výzkumů, jež prezentovaly data analyzovaná v dalších zemích. Tyto odlišnosti mohou být způsobeny dvěma skutečnostmi. Za prvé, modely které testujeme, jsou specifické tím, že ve většině případů zahrnují větší počet proměnných než modely, jež byly dosud testovány v dalších zemích. Druhou důležitou skutečností je to, že námi analyzované téma není na lokální úrovni dostatečně teoreticky ukotvené a že prezentované výsledky jsou v některých případech intuitivně zasazovány do teoretických oče-

¹⁷ V případě Slovenska je z hlediska kulturních faktorů velmi významná přítomnost maďarské menšiny, která dosahuje přibližně 8,5 % slovenské populace. V tomto ohledu je důležité zjištění Bakoše, Soukopové a Šeššovského [2015], podle nichž má současná lokální politika a institucionální uspořádání lokálních systémů vlády v Česku a na Slovensku kořeny v rakousko-uherské říši. Zatímco česká lokální politika obsahuje některé složky „rakouského dědictví“, slovenské prostředí je spojeno s „uherským (maďarským) dědictvím“. V kontextu toho, že uherská (maďarská) politika byla historicky více genderově nerovná, lze očekávat, že zastoupení starostek bude nižší v obcích, kde žije početnější maďarská komunita. Tento závěr jsme ověřili v samostatném modelu pro Slovensko, kde se potvrdil předpokládaný (přestože ne příliš silný) negativní vliv této proměnné, což naznačuje, že očekávaný negativní vliv historicky genderově nerovné uherské (maďarské) politiky je viditelný i dnes. S ohledem na srovnatelnost obou modelů jsme nicméně tuto proměnnou do vlastní analýzy nezařadili.

kávání, která se však vztahují spíše na národní, respektive mezinárodní úroveň vysvětlující determinanty politické reprezentace žen.

Důležitým tématem budoucí analýzy, nutně vycházející z více kvalitativního šetření, by byla i větší koncentrace na samotné aktéry voleb (ženy starostky), respektive to, ze kterých stran tyto ženy pochází, jaká je jejich dřívější politická zkušenost, jaké jsou jejich ideologické orientace apod., což by mohlo osvětlit další možná vysvětlení odlišné úrovně deskriptivní reprezentace žen. Navazující otázkou, s ohledem na to, že hlavní a nejdůležitější vysvětlující proměnnou naší analýzy byla předchozí přítomnost žen v politice (na pozicích starostek) a že míra deskriptivní reprezentace se tudíž ukazuje jako značně endogenní záležitostí, je i to, jakým způsobem se přítomnost žen na pozicích starostek reprodukuje ve městech s jejich vyšší úspěšností, a to ze strany voličů i politických stran.

Konečně jedním z limitů naší analýzy bylo její zaměření na pouze vymezený časový úsek. Zde by v dalším kroku bylo vhodné rozšířit analýzu jak na delší časové období, tak současně do dalších zemí střední a východní Evropy, i s ohledem na výraznou variaci lokálních forem vlády, ale i míru fragmentace, resp. podoby sídelní a správní struktury obecních zřízení v tomto regionu. Posledním námětem pro budoucí výzkum může být zaměření na otázku tzv. kritické hranice (*critical mass*). Protože, jak ukázaly Drude Dahlerup a Monique Leyenaar [2013], bylo možné i v tzv. „starých demokraciích“ identifikovat několik stadií vývoje úrovně kritické hranice a tento model by tudíž bylo vhodné aplikovat i v kontextu regionu střední a východní Evropy, a to zejména na (sub)národních úrovních vládnutí.

PAVEL MAŠKARINEC (1975) je odborným asistentem a vědeckým pracovníkem na katedře politologie a filozofie Filozofické fakulty Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Odborně se zaměřuje na volební geografii, prostorovou analýzu voleb, výzkum politické participace a reprezentace a kvantitativní výzkum voličského chování a volebních systémů a jejich vlivu na konstituování a podobu stranickopolitických systémů. K daným tématům publikoval mimo jiné monografie Volební geografie Libereckého kraje 1992–2010. Voličské chování z pohledu explorační prostorové analýzy dat (ESDA) (Brno: CDK, 2014), nebo Euroskepticismus ve střední Evropě (Praha: Academia, 2016, spolu s P. Hynčicou a L. Novočným). Publikoval například v Post-Soviet Affairs, Europe-Asia Studies, Electoral Studies, Journal of Asian and African Studies, Lex Localis – Journal of Local Self-Government, Sociológia.

DANIEL KLIMOVSKÝ (1979) v současnosti působí jako docent na katedře politologie Filozofické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě. Mimo toho úzce spolupracuje s Filozofickou fakultou Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem a Ekonomicko-správní fakultou Masarykovy univerzity v Brně. Odborně se věnuje především problematice institucionálního nastavení a efektivního fungování systémů územní samosprávy v Evropě. K tomuto tématu publikoval například monografii Inter-municipal Cooperation in Slovakia: The Case of Regions with Highly Fragmented Municipal Structure (Novo mesto: FOŠ, 2014) a několik kapitol v kolektivních monografiích vyda-

ných například v Palgrave Macmillan, IGI Global, OSI/LGI, Wolters Kluwer či v Institutu pro veřejné otázky v Bratislavě. Jeho vědecké články vyšly, mimo jiné, v Public Management Review, Lex Localis – Journal of Local Self-Government, Anthropological Notebooks, Transylvanian Review of Administrative Sciences, Gestión y Política Pública, The NISPACEE Journal of Public Administration and Policy, Ekonomickom časopise, Sociológii a podobně.

STANISLAVA DANIŠOVÁ (1992) ukončila v roce 2017 studium magisterského oboru veřejná politika a veřejná správa na Ústavu veřejné politiky Fakulty sociálních a ekonomických věd Univerzity Komenského v Bratislavě. Její diplomová práce Ženy v zastupitelských a exekutivních pozicích územní samosprávy na Slovensku, kterou zpracovala pod vedením doc. Daniela Klimovského, byla primárně věnována postavení a působení žen v komunální politice v podmínkách slovenských obcí a byla úspěšně obhájena v roce 2017.

Literatura

- Abendschön, S., S. Steinmetz. 2014. „The Gender Gap in Voting Revisited: Women’s Party Preferences in a European Context.“ *Social Politics* 21 (2): 315–344, <https://doi.org/10.1093/sp/jxu009>.
- Alibegović, D. J., S. Slijepčević, J. Šipić. 2013. „The Gender Gap among Local Representatives: A Potential for Local Development?“ Pp. 49–67 in B. Egner, D. Sweeting, P.-J. Klok (eds.). *Local Councillors in Europe*. Berlin: Springer, https://doi.org/10.1007/978-3-658-01857-3_10.
- Anckar, C. 2000. „Size and Party System Fragmentation.“ *Party Politics* 6 (3): 305–328, <https://doi.org/10.1177/135406880006003003>.
- Bakoš, E., J. Soukopová, J. Šelešovský. 2015. „The Historical Roots of Local Self-Government in Czech and Slovak Republics.“ *Lex Localis – Journal of Local Self-Government* 13 (1): 1–19, [https://doi.org/10.4335/13.1.1-19\(2015\)](https://doi.org/10.4335/13.1.1-19(2015)).
- Balík, S. 2008. *Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994–2006*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Bergström, T., A. Gianoli, N. Rao. 2012. „Strong Leadership and Local Democracy: Rivals or Potential Allies?“ Pp. 119–144 in L. Schaap, H. Daemen (eds.). *Renewal in European Local Democracies: Puzzles, Dilemmas and Options*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften/Springer, https://doi.org/10.1007/978-3-531-18763-1_6.
- Bernard, J. 2012. „Individuální charakteristiky kandidátů ve volbách do zastupitelstev obcí a jejich vliv na volební výsledky.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 48 (4): 613–640
- Bitušíková, A. 2005. „(In)Visible Women in Political Life in Slovakia.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 41 (6): 1005–1021.
- Bláha, P. 2017. „Reprezentace žen na lokální úrovni: Kvalitativní komparativní analýza úspěšnosti žen v českých komunálních volbách 2014.“ *Politické vědy* 20 (3): 150–167.
- Bodnar, A., A. Śledzińska-Simon. 2013. „Gender Equality from Beneath: Electoral Gender Quotas in Poland.“ *Canadian Journal of Law and Society* 28 (2): 151–168, <https://doi.org/10.1017/cls.2013.19>.
- Browning, R., D. Marshall, D. Tabb. (eds.). 2003. *Racial Politics in American Cities*. New York: Longman.

- Bullock III., C. S., S. A. MacManus. 1991. „Municipal Electoral Structure and the Election of Councilwomen.“ *Journal of Politics* 53 (1): 75–89, <https://doi.org/10.2307/2131721>.
- Bútorová, Z., J. Filadelfiová. 2011. „Parlamentné voľby 2010 v rodovej perspektíve.“ Pp. 181–207 in Z. Bútorová, O. Gyárfášová, G. Mesežnikov, M. Kollár (eds.). *Slovenské voľby '10: Šanca na zmenu*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.
- Císař, O., J. Navrátil, K. Vráblíková. 2011. „Staří, noví, radikální: politický aktivismus v České republice očima teorie sociálních hnutí.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 47 (1): 137–167.
- Copus, C. 2006. *Leading the Localities. Executive Mayors in English Local Governance*. Manchester: Manchester University Press, <https://doi.org/10.7228/manchester/9780719071867.001.0001>.
- Crowder-Meyer, M., S. Kushner Gadarian, J. Trounstein. 2015. „Electoral Institutions, Gender Stereotypes, and Women’s Local Representation.“ *Politics, Groups, and Identities* 3 (2): 318–334, <https://doi.org/10.1080/21565503.2015.1031803>.
- Csachová, S., J. Nestorová-Dická. 2011. „Territorial Structure of Local Government in the Slovak Republic, the Czech Republic and the Hungarian Republic – A Comparative View.“ *Geografický časopis* 63 (3): 209–225.
- ČSÚ. 2011. „Sčítání lidu, domů a bytů 2011“ [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 7. 6. 2015]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/sldb>.
- ČSÚ. 2012. *Malý lexikon obcí České republiky 2012*. Praha: Český statistický úřad.
- ČSÚ. 2017a. „Volby.cz.“ *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 7. 6. 2017]. Dostupné z: <https://volby.cz>.
- ČSÚ. 2017b. „Veřejná databáze.“ *Český statistický úřad* [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 7. 6. 2015]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>.
- Dahl, R. A., E. R. Tuft. 1973. *Size and Democracy*. Stanford: Stanford University Press.
- Dahlerup, D. 1988. „From a Small to a Large Minority: Women in Scandinavian Politics.“ *Scandinavian Political Studies* 11 (4): 275–297, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.1988.tb00372.x>.
- Dahlerup, D. 2006. „The Story of the Theory of Critical Mass.“ *Politics & Gender* 2 (4): 511–522, <https://doi.org/10.1017/S1743923X0624114X>.
- Dahlerup, D., M. Leyenaar. 2013. „Breaking Male Dominance in Politics.“ Pp. 221–237 in D. Dahlerup, M. Leyenaar (eds.). *Breaking Male Dominance in Old Democracies*. Oxford: University Press, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199653898.003.0010>.
- Davis, K., M. Evans, J. Lorber. 2006. *Handbook of Gender and Women’s Studies*. London: Sage.
- Dollar, D., R. Fisman, R. Gatti. 2001. „Are Women Really the ‘Fairer’ Sex? Corruption and Women in Government.“ *Journal of Economic Behavior & Organization* 46 (4) 423–429, [https://doi.org/10.1016/S0167-2681\(01\)00169-X](https://doi.org/10.1016/S0167-2681(01)00169-X).
- Đurinová, P., D. Malová. 2017. „Gender Issues in Kotleba’s People’s Party of Our Slovakia: An Attempt at a Thematic Analysis.“ *Human Affairs* 27 (1): 59–74, <https://doi.org/10.1515/humaff-2017-0006>.
- Eder, C., J. Fortin-Rittberger, C. Kroeber. 2016. „The Higher the Fewer: Patterns of Female Representation Across Levels of Government in Germany.“ *Parliamentary Affairs* 2 (1): 1–21, <https://doi.org/10.1093/pa/gsv021>.
- Elcock, H., J. Fenwick. 2005. „The Elected Mayor and Local Leadership.“ *Public Money & Management* 25 (1): 61–66.
- Evertzen, A. 2001. *Gender and Local Governance*. The Hague: Netherlands Development Organisation.
- Fallend, F., G. Ignits, P. Swianiewicz. 2006. „Divided Loyalties? Mayors between Party Representation and Local Community Interests.“ Pp. 245–270 in H. Bäck, H. Heinelt, A. Magnier (eds.). *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local*

- Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, https://doi.org/10.1007/978-3-531-90005-6_11.
- Filadelfiová, J., Z. Bútorová, O. Gyárfášová. 2002. „Ženy a muži v politike.“ Pp. 333–345 in M. Kollár, G. Mesežnikov (eds.). *Slovensko 2002: Súhrnná správa o stave spoločnosti I*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.
- Filadelfiová, J., I. Radičová, P. Puliš. 2000. *Ženy v politike*. Bratislava: S.P.A.C.E., MPSVR SR.
- FÓRUM 50 %. 2017. „Databáze primátorek a starostek měst a obcí ČR“ [online]. Praha: Fórum 50 % [cit. 7. 6. 2015]. Dostupné z: <http://padesatprocent.cz/cz/politicky/databaze-politicek/starostky>.
- Fox, R. L., J. L. Lawless. 2005. „To Run or Not to Run for Office: Explaining Nascent Political Ambition.“ *American Journal of Political Science* 49 (3): 642–659, <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2005.00147.x>.
- Funk, N., M. Müller (eds.). 1993. *Gender Politics and Post-Communism: Reflections from Eastern Europe and the Former Soviet Union*. New York: Routledge.
- Galligan, Y., S. Clavero, M. Calloni. 2007. *Gender Politics and Democracy in Post-socialist Europe*. Opladen: Barbara Budrich.
- Gelb, J., M. L. Palley. 2008. *Women & Politics around the World: A Comparative History and Survey*. Santa Barbara: ABC-CLIO.
- Getimis, P., N. Hlepas. 2006. „Aspects of Leadership Styles: An Interaction of Context and Personalities.“ Pp. 177–200 in H. Bäck, H. Heinelt, A. Magnier (eds.). *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, https://doi.org/10.1007/978-3-531-90005-6_8.
- Giger, N. 2009. „Towards A Modern Gender Gap in Europe? A Comparative Analysis of Voting Behavior in Twelve Countries.“ *The Social Science Journal* 46 (3): 474–492, <https://doi.org/10.1016/j.soscij.2009.03.002>.
- Gneezy, U., M. Niederle, A. Rustichini. 2003. „Performance in Competitive Environments: Gender Differences.“ *Quarterly Journal of Economics* 118 (3): 1049–1074, <https://doi.org/10.1162/00335530360698496>.
- Greasly, S., G. Stoker. 2009. „Urban Political Leadership.“ Pp. 125–136 in J. Davies, D. Imbroscio (eds.). *Theories of Urban Politics*. London: Sage, <https://doi.org/10.4135/9781446279298.n9>.
- Guérin, É., E. Kerrouche. 2008. „From Amateurs to Professionals. The Changing Face of Local Elected Representatives in Europe.“ *Local Government Studies* 34 (2): 179–201, <https://doi.org/10.1080/03003930701852260>.
- Gyárfášová, O., Z. Bútorová, J. Filadelfiová. 2008. „Ženy a muži vo verejnom a politickom živote.“ Pp. 265–289 in Z. Bútorová (ed.). *Ona a on na Slovensku: Zaoštréné na rod a vek*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.
- Holli, A. M. 2011. „Transforming Local Politics? The Impact of Gender Quotas in Finland.“ Pp. 142–158 in B. Piniand, P. McDonald (eds.). *Women and Representation in Local Government. International Case Studies*. London: Routledge.
- Holtkamp, L., E. Wiechmann, S. Schnittke. 2009. *Unterrepräsentanz von Frauen in der Kommunalpolitik*. Berlin: Heinrich-Böll-Stiftung.
- Inglehart, R., P. Norris. 2000. „The Developmental Theory of the Gender Gap: Women’s and Men’s Voting Behavior in Global Perspective.“ *International Political Science Review* 21 (4): 441–463, <https://doi.org/10.1177/0192512100214007>.
- Ishiyama, J. T. 2003. „Women’s Parties in Post-Communist Politics.“ *East European Politics and Societies* 17 (2): 266–304, <https://doi.org/10.1177/0888325403017002005>.
- Jančák, V., T. Havlíček, P. Chromý, M. Marada. 2008. „Regional Differentiation of Selected Conditions for the Development of Human and Social Capital in Czechia.“ *Geografie* 113 (3): 269–284.

- Janhert, G., J. Gogish, D. Hahn, H. M. Nickel, I. Peiln, K. Schafgen (eds.). 2001. *Gender in Transition in Eastern and Central Europe Proceedings*. Berlin: Humboldt University.
- Janová, M., M. Sineau. 1992. „Women’s Political Participation in Political Power in Europe: An Essay in East-West Comparison.“ *Women’s Studies International Forum* 15 (1): 115–128, [https://doi.org/10.1016/0277-5395\(92\)90045-W](https://doi.org/10.1016/0277-5395(92)90045-W).
- Jaquette, J., S. Wolchik (eds.). 1999. *Women and Democracy: Latin America and Central and Eastern Europe*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Johansson, V. 2006. „Gendered Roads to Mayorship in Different Welfare States.“ Pp. 99–121 in H. Bäck, H. Heinelt, A. Magnier (eds.). *The European Mayor. Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Jüptner, P. 2004. „Komunální koalice a politické modely.“ *Politologická revue* 10 (2): 80–101.
- Jüptner, P. 2008. „Local Lists in the Czech Republic.“ Pp. 21–38 in M. Reiser, E. Holtmann (eds.). *Farewell to the Party Model? Independent Local Lists in East and West European Countries*. Baden-Baden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, https://doi.org/10.1007/978-3-531-90923-3_3.
- Jüptner, P. 2012. „Přímá volba starostů v evropské komparaci a české diskusi.“ *Acta Politologica* 4 (3): 232–245.
- Jüptner, P. (ed.). 2014. *Local Governance between Democracy and Efficiency: V4 Comparative Case Study*. Novo Mesto: Faculty of Organization Studies.
- Kantola, J. 2010. *Gender and the European Union*. New York/London: Palgrave Macmillan, <https://doi.org/10.1007/978-1-137-03745-9>.
- Karam, A. (ed.). 1998. *Women in Parliament: Beyond Numbers*. Stockholm: IDEA.
- Karnig, A. K., S. Welch. 1979. „Sex and Ethnic Differences in Municipal Representation.“ *Social Science Quarterly* 60 (3): 465–481.
- Klimovský, D. 2015. „Ženy v komunálnej politike v Európskej únii: diskusia o implementácii volebných kvót v rôznorodých systémoch územnej samosprávy.“ *Sociológia* 47 (5): 504–526.
- Klimovský, D., V. Zúborová. 2011. „Komunálne voľby 2010.“ Pp. 131–150 in M. Bútorá, M. Kollár, G. Mesežnikov (eds.). *Slovensko 2010: Správa o stave spoločnosti a demokracie a o trendoch na rok 2011*. Bratislava: Inštitút pre verejné otázky.
- Kostecký, T. 2005. „Electoral Reforms at the Sub-National Level in the Post-Communist Czech Republic.“ Pp. 103–127 in H. Reynaert, K. Steyvers, P. Delwit, J.-B. Pilet (eds.). *Revolution or Renovation? Reforming Local Politics in Europe*. Brugge: Vanden Broele.
- Kostecký, T., V. Krivý. 2015. „Urbánno-rurálne rozdiely voličského správania v Česku a na Slovensku.“ *Sociológia* 47 (4): 390–413.
- Kouba, K., M. Nálepová, O. Filipec. 2013. „Proč jsou ženy v české politice podprezentovány? Analýza kandidátních listin a volebního chování v Olomouckém kraji.“ *Politologický časopis* 20 (4): 372–391, <https://doi.org/10.5817/PC2013-4-372>.
- Krebs, T. B. 1998. „The Determinants of Candidates’ Vote Share and the Advantages of Incumbency in City Council Elections.“ *American Journal of Political Science* 42 (3): 921–935, <https://doi.org/10.2307/2991735>.
- Krook, M. L. 2010. „Women’s Representation in Parliament: A Qualitative Comparative Analysis.“ *Political Studies* 58 (5): 886–908, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2010.00833.x>.
- Krook, M. L. 2014. „Electoral Gender Quotas: A Conceptual Analysis.“ *Comparative Political Studies* 47 (9): 1268–1293, <https://doi.org/10.1177/0010414013495359>.
- Krook, M. L., J. Lovenduski, J. Squires. 2006. „Western Europe, North America, Australia and New Zealand: Gender Quotas in the Context of Citizenship Models.“ Pp. 194–221 in D. Dahlerup (ed.). *Women, Quotas, and Politics*. New York: Routledge.

- Laakso, M., R. Taagepera. 1979. „Effective Number of Parties: A Measure with Application to West Europe.“ *Comparative Political Studies* 12 (1): 3–27, <https://doi.org/10.1177/001041407901200101>.
- Larsen, H. O. 2002. „Directly Elected Mayors – Democratic Renewal or Constitutional Confusion?“ Pp. 111–133 in J. Caulfield, H. O. Larsen (eds.). *Local Government at the Millennium*. Opladen: Leske + Budrich, https://doi.org/10.1007/978-3-663-10679-1_6.
- Lijphart, A. 1984. *Democracies: Patterns of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*. London: Yale University Press, <https://doi.org/10.2307/j.ctt1ww3w2t>.
- Lott, J. R., L. W. Kenny. 1999. „Did Women’s Suffrage Change the Size and Scope of Government?“ *Journal of Political Economy* 107 (6): 1163–1198, <https://doi.org/10.1086/250093>.
- Lovenduski, J. 1997. „Gender Politics: A Break-through for Women?“ *Parliamentary Affairs* 50 (4): 708–719, <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.pa.a028766>.
- MacManus, S. A., C. S. Bullock III. 1995. „Electing Women to Local Office.“ Pp. 155–177 in J. A. Garber, R. S. Turner (eds.). *Gender in Urban Research*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Magin, R. 2013. „Women in Local Assemblies – Rare Guests or (Almost) Equal Partners?“ Pp. 37–55 in B. Pini, P. McDonald (eds.). *Women and Representation in Local Government. International Case Studies*. Oxon: Routledge.
- Martinussen, P. E. 2004. „Government Performance and Political Accountability at Subnational Level: The Electoral Fate of Local Incumbents in Norway.“ *Scandinavian Political Studies* 27 (3): 227–259, <https://doi.org/10.1111/j.1467-9477.2004.00105.x>.
- Maškarinec, P. 2015. „Nationalisation of the Czech Local Party System: Case Study of the 2010 Local Elections in Municipalities with Extended Powers.“ *Sociológia* 47 (6): 625–656.
- Maškarinec, P. 2016. „Determinants of Women’s Descriptive Representation on the City Boards of the Czech Statutory Cities after the Local Elections of 2014.“ *Slovak Journal of Political Science* 16 (2): 113–133, <https://doi.org/10.1515/sjps-2016-0006>.
- Maškarinec, P. v tisku. „Women and Regional Politics: Political Determinants of Women’s Descriptive Representation in the Czech and Slovak Regional Elections of 2000–2017.“ *Politické vedy* 21 (4).
- Maškarinec, P., D. Klimovský. 2016. „Independent Candidates in the Local Elections of 2014 in the Czech Republic and Slovakia: Analysis of Determinants of Their Successfulness.“ *Lex Localis – Journal of Local Self-Government* 14 (4): 853–871, [https://doi.org/10.4335/14.4.853-871\(2016\)](https://doi.org/10.4335/14.4.853-871(2016)).
- Maškarinec, P., D. Klimovský. 2017. „Determinants of Women’s Descriptive Representation in the 2014 Czech and Slovak Local Elections.“ *Lex Localis – Journal of Local Self-Government* 15 (3): 387–410, [https://doi.org/10.4335/15.3.387-410\(2017\)](https://doi.org/10.4335/15.3.387-410(2017)).
- Matland, R. E. 1998. „Women’s Representation in National Legislatures: Developed and Developing Countries.“ *Legislative Studies Quarterly* 23 (1): 109–125, <https://doi.org/10.2307/440217>.
- Matland, R. E., K. A. Montgomery (eds.). 2003. *Women’s Access to Political Power in Post-Communist Europe*. Oxford: Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/0199246866.001.0001>.
- Matland, R. E., D. T. Studlar. 1996. „The Contagion of Women Candidates in Single-Member District and Proportional Representation Electoral Systems: Canada and Norway.“ *The Journal of Politics* 58 (3): 707–733, <https://doi.org/10.2307/2960439>.
- McCann, J. 2013. „Electoral Quotas for Women: An International Overview.“ *Parliamentary Library Research Paper of the Parliament of Australia* 14.

- Meyer, D. S. 2004. „Protest and Political Opportunities.“ *Annual Review of Sociology* 30: 125–145, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.30.012703.110545>.
- Moghadam, V. M. 2010. „Gender, Politics, and Women’s Empowerment.“ Pp. 279–303 in K. T. Leicht, J. C. Jenkins (eds.). *Handbook of Politics: State and Society in Global Perspective*. New York: Springer, https://doi.org/10.1007/978-0-387-68930-2_16.
- Mouritzen, P. E., J. H. Svava. 2002. *Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.
- Murray, R. 2010. *Parties, Gender Quotas and Candidate Selection in France*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, <https://doi.org/10.1057/9780230275294>.
- Nařízení vlády č. 37/2003 Sb.
- Navarro, C., L. Medir. 2016. „Patterns of Gender Representation in Councils at the Second Tier of Local Government: Assessing the Gender Gap in an Unexplored Institutional Setting: Assessing the Gender Gap in an Unexplored Institutional Setting.“ Pp. 111–132 in X. Bertrana, B. Enger, H. Heinelt (eds.). *What Is Happening in Provinces, Counties, Départements and Landkreise in the On-going Re-scaling of Statehood?* Abingdon: Routledge.
- Niederle, M., L. Vesterlund. 2007. „Do Women Shy Away from Competition? Do Men Compete too Much?“ *Quarterly Journal of Economics* 122 (3): 1067–1101, <https://doi.org/10.1162/qjec.122.3.1067>.
- Norris, P. 1987. *Politics and Sexual Equality: The Comparative Position of Women in Western Democracies*. Boulder: Lynne Rienner.
- Norris, P. 2002. *Democratic Phoenix. Reinventing Political Activism*. Cambridge: Cambridge University Press, <https://doi.org/10.1017/CBO9780511610073>.
- Norris, P., J. Lovenduski (eds.). 1993. *Gender and Party Politics*. London: Sage Publications.
- Novotný, L., S. Csachová, M. Kulla, J. Nestorová-Dická, L. Pregi. 2016. „Development Trajectories of Small Towns in East Slovakia.“ *European Countryside* 8 (4): 373–394, <https://doi.org/10.1515/euco-2016-0026>.
- Nyiri, Z., R. Vengroff. 2005. „The Gender Gap in Local Political Leaderships in Central and Eastern Europe.“ Pp. 79–121 in G. Soós, V. Zentai (eds.). *Faces of Local Democracy: Comparative Papers from Central and Eastern Europe*. Budapest: OSI/LGI.
- Ondercin, H. L., S. Welch. 2009. „Comparing Predictors of Women’s Congressional Election Success.“ *American Politics Research* 37 (4): 593–613, <https://doi.org/10.1177/1532673X08325198>.
- Ortbals, C. D., M. Rinckery, C. Montoya. 2011. „Politics Close to Home: The Impact of Meso-level Institutions on Women in Politics.“ *Publius: The Journal of Federalism* 42 (1): 78–107, <https://doi.org/10.1093/publius/pjr029>.
- Pande, R., D. Ford. 2011. *Gender Quotas and Female Leadership*. Washington: World Bank.
- Paxton, P. 1997. „Women in National Legislatures: A Cross-National Analysis.“ *Social Science Research* 26 (4): 442–464, <https://doi.org/10.1006/ssre.1997.0603>.
- Pini, B., P. McDonald (eds.). 2011. *Women and Representation in Local Government*. New York/London: Routledge.
- Pitkin, H. F. 1967. *The Concept of Representation*. Berkeley: University of California Press.
- Rakušanová, P. 2002. „Ženy na kandidátkách politických stran a srovnání se zahraničím.“ Pp. 36–43 in L. Linek, L. Mrklas, A. Seidlová, P. Sokol (eds.). *Volby do Poslanecké sněmovny*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Rao, N. 2005. „The Representation of Women in Local Politics.“ *Politics and Policy* 33 (2): 323–339, <https://doi.org/10.1332/0305573053870176>.
- Reuschmeyer, M. 1998. *Women in the Politics of Post-Communist Eastern Europe*. New York: M. E. Sharpe.

- Ruedin, D. 2012. „The Representation of Women in National Parliaments: A Cross-national Comparison.“ *European Sociological Review* 28 (1): 96–109, <https://doi.org/10.1093/esr/jcq050>.
- Rule, W. 1987. „Electoral Systems, Contextual Factors and Women’s Opportunity for Election to Parliament in Twenty-Three Democracies.“ *Western Political Quarterly* 40 (3): 477–498, <https://doi.org/10.2307/448386>.
- Ryšavý, D. 2013. „European Mayors and Councillors: Similarities and Differences.“ Pp. 161–180 in B. Egner, D. Sweeting, P.-J. Klok (eds.). *Local Councillors in Europe*. Berlin: Springer, https://doi.org/10.1007/978-3-658-01857-3_9.
- Ryšavý, D., J. Bernard. 2013. „Size and Local Democracy: the Case of Czech Municipal Representatives.“ *Local Government Studies* 39 (6): 833–852, <https://doi.org/10.1080/03003930.2012.675329>.
- Ryšavý, D., P. Šaradín. 2010. „Straníci, bezpartijní a nezávislí zastupitelé na českých radnicích.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 46 (5): 719–743.
- Ryšavý, D., P. Šaradín. 2011. *Zastupitelé českých měst a obcí v evropské perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Řeháková, B. 2000. „Nebojte se logistické regrese.“ *Sociologický časopis* 36 (4): 475–492.
- Schaffner, B. F., M. Streb, G. Wright. 2001. „Teams without Uniforms: The Nonpartisan Ballot in State and Local Elections.“ *Political Research Quarterly* 54 (1): 7–30, <https://doi.org/10.2307/449205>.
- Sineau, M. 2003. *Genderware: The Council of Europe and the Participation of Women in Political Life*. Strasbourg: The Council of Europe Publishing.
- Sloat, A. 2004. „Where Are the Women? Female Political Visibility in EU Accession States.“ *Transitions* 44 (1): 45–58.
- Smith, A., B. Reingold, M. L. Owens. 2012. „The Political Determinants of Women’s Descriptive Representation in Cities.“ *Political Research Quarterly* 65 (2): 315–329, <https://doi.org/10.1177/1065912910395327>.
- Soukup, P., L. Rabušic. 2007. „Několik poznámek k jedné obsesi českých sociálních věd – statistické významnosti.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 43 (2): 379–395.
- Spicer, Z., M. McGregor, C. Alcantara. 2017. „Political Opportunity Structures and the Representation of Women and Visible Minorities in Municipal Elections.“ *Electoral Studies* 48: 10–18, <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2017.01.002>.
- Steyvers, K., T. Bergström, H. Bäck, M. Boogers, J. Ruano de la Fuente, L. Schaap. 2008. „From Princes to President? Comparing Local Political Leadership Transformation.“ *Local Government Studies* 34 (2): 131–146, <https://doi.org/10.1080/03003930701852179>.
- Stockemer, D. 2008. „Women’s Representation in Europe – A Comparison between the National Parliaments and the European Parliament.“ *Comparative European Politics* 6 (4): 463–485, <https://doi.org/10.1057/cep.2008.2>.
- Stockemer, D. 2014. „Women’s Descriptive Representation in Developed and Developing Countries.“ *International Political Science Review* 36 (4): 393–408, <https://doi.org/10.1177/0192512113513966>.
- Stubager, R. 2010. „The Development of the Education Cleavage: Denmark as a Critical Case.“ *West European Politics* 33 (3): 505–533, <https://doi.org/10.1080/01402381003654544>.
- Sundström, A. 2013. „Women’s Local Political Representation within 30 European Countries: A Comparative Dataset on Regional Figures.“ *QoG Working Paper Series* 18, <https://doi.org/10.1177/0020715215595691>.
- Sundström, A., D. Stockemer. 2015. „What Determines Women’s Political Representation at the Local Level? A Fine-grained Analysis of the European Regions.“ *International Journal of Comparative Sociology* 56 (3–4): 1–21, <https://doi.org/10.1177/0020715215595691>.

- SÚSR. 2011. „Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011“ [online]. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky [cit. 7. 6. 2015]. Dostupné z: <http://census2011.statistics.sk/>.
- SÚSR. 2017. „Databáza Štatistického úradu Slovenskej republiky“ [online]. Bratislava: Štatistický úrad Slovenskej republiky [cit. 7. 6. 2015]. Dostupné z: <https://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/Databases>.
- Svara, J. H. 2006. „Mayoral Leadership in One Universe of American Urban Politics: Are There Lessons for (and from) the Other?“ *Public Administration Review* 66 (5): 767–774, <https://doi.org/10.1111/j.1540-6210.2006.00642.x>.
- Swianiewicz, P. 2014. „An Empirical Typology of Local Government Systems in Eastern Europe.“ *Local Government Studies* 40 (2): 292–311, <https://doi.org/10.1080/03003930.2013.807807>.
- Sztwiertnia, R., D. Hellová. „Ženy v lokální politice – případová studie obcí do tří tisíc obyvatel v Moravskoslezském kraji.“ *Politologický časopis* 19 (3): 260–275.
- Šaradín, P. 2010. „Direct Elections of Mayors in the Czech Republic? Data from Research and Political Support.“ *Contemporary European Studies* 2: 77–85.
- Šprincová, V. 2014. *Analýza výsledků voleb do zastupitelstev měst a obcí 2014 z hlediska zastoupení žen*. Praha: Fórum 50 %.
- Šprincová, V., M. Adamusová. 2014. *Politická angažovanost žen v České republice. Přehledová studie (1993–2013)*. Praha: Fórum 50 %.
- Šuška, P. 2014. „Politické a diskurzívne príležitosti lokálneho environmentálneho aktivizmu: prípad premien bratislavského ochranárstva.“ *Sociológia* 46 (1): 60–87.
- Taagepera, R. 1994. „Beating the Law of Minority Attrition.“ Pp. 235–246 in W. Rule, J. F. Zimmerman (eds.). *Electoral Systems in Comparative Perspective. Their Impact on Women and Minorities*. Westport: Greenwood Press.
- Togeby, L. 1994. „Political Implications of Increasing Numbers of Women in the Labor Force.“ *Comparative Political Studies* 27 (2): 211–240, <https://doi.org/10.1177/0010414094027002003>.
- Tolley, E. 2009. „Do Women ‘Do Better’ in Municipal Politics? Electoral Representation Gross Three Levels of Government.“ *Canadian Journal of Political Science* 44 (3): 573–594, <https://doi.org/10.1017/S0008423911000503>.
- Trounstine, J., M. E. Valdin. 2008. „The Context Matters: The Effects of Single-Member versus At-Large Districts on City Council Diversity.“ *American Journal of Political Science* 52 (3): 554–569, <https://doi.org/10.1111/j.1540-5907.2008.00329.x>.
- Trounstine, J. 2011. „Evidence of a Local Incumbency Advantage.“ *Legislative Studies Quarterly* 36 (2): 255–280, <https://doi.org/10.1111/j.1939-9162.2011.00013.x>.
- Uhlík, M., S. Spáč. 2017. „Príčiny a dôsledky nadreprezentácie žien v slovenskom súdnictve.“ Pp. 61–81 in E. Láštic, S. Spáč (eds.). *Nedotknuteľní? Politika sudcovských kariér na Slovensku v rokoch 1993–2015*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- Vengroff, R., Z. Nyiri, M. Fugiero. 2003. „Electoral System and Gender Representation in Sub-National Legislatures: Is there a National Sub-National Gender Gap?“ *Political Research Quarterly* 56 (2): 163–173.
- Verge, T. 2013. „Regulating Gender Equality in Political Office in Southern Europe: The Cases of Greece, Portugal and Spain.“ *Representation* 49 (4): 439–452, <https://doi.org/10.1080/00344893.2013.850322>.
- Vráblíková, K. 2007. „Vliv volebních systémů na politickou reprezentaci žen v postkomunistických zemích.“ *Evropská volební studia* 2 (2): 164–179.
- Wängnerud, L. 2009. „Women in Parliaments: Descriptive and Substantive Representation.“ *Annual Review of Political Science* 12: 51–69, <https://doi.org/10.1146/annurev.polisci.11.053106.123839>.
- Welch, S., A. K. Karnig. 1979. „Correlates of Female Office Holding in City Politics.“ *The Journal of Politics* 41 (2): 478–491, <https://doi.org/10.2307/2129774>.

Zákon NR SR č. 253/1994 Z. z. o právnom postavení a platových pomeroch starostov obcí a primátorov miest v znení neskorších predpisov.

Ziliak, S. T. 2016. „Statistical Significance and Scientific Misconduct: Improving the Style of the Published Research Paper.“ *Review of Social Economy* 74 (1): 83–97, <https://doi.org/10.1080/00346764.2016.1150730>.